

után 4 órakor volt, résztvett az ifjuság és a tanári kar. Nyugodjék békével. — *Vargha János* az eperjesi főiskola I. o. növendékét ugyanazon napon ragadta el a halál s temetése is ugyanazon napon volt, melyen Győrött Grundmanné. Beke poraira.

Irodalmi pályázatunk. Fölhalmozódott teendőink miatt a beérkezett pályázatokról csak a jövő számban számolunk be. A pályázat eredményét május 5-iki számunkban tesszük közzé.

Az eperjesi coll. Magyar Társasága márcz. 31-iki gyűlésén felolvasták Zsák Dezső «Összel» cz. versét, Elszasz Manó 8. o. t. a Bárdi Simeon cz. verset bírálta. Szavaltak: Rosenberg S. 6. o. t. Petőfi «Ledölt szobor», Mosánszky István 8. o. t. Petőfi «Ismét köny» cz. versét, Gerber Jenő 6. o. t. Zichy Géza Meghalt egy asszony cz. kis költeményét.

A bpesti ref. főgimn. ifj. önképzőkörének 19-ik r. gyűlése f. hó 30-án. 1. Neumann F. VIII. o. t. mond ellenbírálatot az «Alvilág» cz. mű fölött. A kör Neumann véleményét fogadja el. A megdicséret mű szerzője Fülep Gy. VIII. o. tan. 2. Schier A. VII. o. t. felolvassa az «Élet szépségei és nyomorúságai» cz. művét, miért jkönyvi dicséretben részesül. 2. Kilényi VI. o. tan. Arany «Tetemre hívás»-át szavalja III. fokot kap. 4. Henszeman V. o. t. Arany «Walesi bárdok» cz. balladáját adja elő (III.) «meglehetősen». 6. Pálffy K. VII. érdeme szerint bírálja meg a «Busuló madár» cz. művet. Tudomásul veszik. N.

A selmeczbányai ev. lyceum «Petőfi köre» márczius 29-én tartotta XXII. r. gyűlést ifj. Breznik János alelnök vezetése mellett. Elsőnek Margótsy László VIII. o. t. szavaltta el Kiss Józsefnek «Kántor Klári» cz. költeményét. Bírálója Kachelmann Győző VIII. o. t. ajánlatára a kör jegyzőkönyvi dicséretben részesítette a szavallatot. Majd Tóth József VII. o. t. lépett fel Tábori Róbert «Leánykérés előtt» cz. monológjával, melyet bírálója Patay Miklós VIII. o. t. jegyzőkönyvi dicséretre ajánl. Végül Visnyovszky Károly VIII. o. t. olvasta fel «Kisfaludy Sándor regéi» cz. dolgozatát, a melyben a nevezetesebb regéket méltatja szépen. Bírálója Margótsy László VIII. o. tanuló. «Érdemkönyvi» főkozatra ajánlja, a mit a kör el is fogadott.

A székesfehérvári áll. főrealiskola önképzőköre márcz. 30-án tartotta gyűlését. A gyűlést Gaál Elemér alelnöknyitotta meg: Kossuth Lajos nagy hazánkfíáról tartván szép emlékszedet. Ezután Ney Lajos 7. o. t. szavaltta Gyulai «Pókainé»-ját. III. é. f. Stern Izidor 7. o. t. Arany «Árva fiu»-ját adta elő. II. é. f.

«Kosmos» műintézet nyomása,

kapott. Ezután néhány mű bírálata következett, melyek közül Kohn József 8. o. t. «Sziürke köpönyeg» cz. műve fogadtatott el felolvasásra. Brust Antal 8. o. t. «A drámáról» szép készültségre valló szabad előadást tartott. Schossberger J. 8. o. t. «A sirból» cz. költemény elszavalásáért jegyzőkönyvi dicséretet kapott. Krausz G. VII. o. t. Kiss József: «Gyilkos harang»-ját adta elő II. é. f. A gyűlést Kohn József. 8. o. t. fejezte be a «Rab asszony» cz. költemény elszavalásával. I. é. f. kapott.

Szerkesztői üzenetek.

Löwy S. N. Kanizsa. A sakkrejtvényeket, mivel a versek nem ismertek s a mi a fő, nem jök, nem közölhetjük. **Vinceze A.** Nyitra. Tudósítása a mult számból kiszorult. **Sch. T.** Sopron. A rejtvények igen közönségesek, s mert ilyenekkel jelenleg túl vagyunk halmozva, a közlést nem ígérhetjük meg. Lehet, hogy valamikor közöljük, de hogy mikor kerül rá a sor, nem tudjuk. Addig pedig bizonyára szebbeket és jobbakat is fogunk öntől kapni. **Reisz S.** Vágújhely. Igen örülünk, hogy a mi részünkön van, de a kérdést nem dönthetjük el, és pedig azért nem, mert hogy annak a lapnak mennyi az előfizetője, azt nem tudjuk. Az ilyen dolgot sohase lehet megtudni, mert azt ugy titokban tartják, hogy el nem árulnák meg a jóakaró előfizetőknek sem. **Sz. Gy.** Pápa. A lap szétküldésére vonatkozó összes felszólítások a kiadóhivatalba intézendők. A versek gyengék, talán kerül önnét jobb is. **Bubics Jenő.** Nyitra. A Kaltenecker-féle pályázatra a dolgozatok egyenesen Kalteneckerhez küldendők (Szombathely, főgimnázium). A pályázaton nyertes munkát mi is közölni fogjuk, feltéve, ha Kaltenecker vagy a nyertes beküldi. **B. M. Tata.** A vers még mindig gyöngye. A kérdezett lap megszűnt. A Hét szerkesztősége Erzsébet-körút 6. sz. **Dosztál G.** Esztergom. Olvassa el kegyed a Csokonai versét, mely szintén a reményről szól s így kezdődik: «Földiekkel játszó égi tünemény stb.» s akkor kegyed is be fogja látni, hogy ez a Reményhez irt vers jóval hátrább áll amannál. Azt kívánja kegyed, hogy multkori versét versszakonként bíráljuk meg? Elégedjék meg kegyed azzal, ha annyit mondunk a kegyed versére, hogy jó, vagy nem jó. A jót közöljük, a gyengét nem. **Péterfi T.** Kolozsvár. Azt hisszük, maga sem vette komolyan a beküldött rejtvényt. **Mosonyi E.** Szeged. Lehet leírva is. **Ney L.** Székhérvár. Hogy a lapokat nem a rendes időben kapják, arról csak a posta tehet. Innen szombaton este minden lapot expedálnak. **Galántai.** Azt mi nagyon jól tudjuk, hogy a pocták «szörnyű mód fölhaborodnak, ha verseiket leszólják. Így volt ez már a világ kezdete óta. Hanem hát azért a most küldött versekről is elismerjük, hogy esinosak, — de még mindig nem olyanok, hogy kiadhatók volnának. A gondolat jó bennök, a verselés azonban nagyon gyöngye. Mi számítunk arra, hogy öntől fogunk még kapni szépet is, jót is. Macte puer! . . . **Schultz A.** Rejtvénymegfejtése későn jött. **Geschek J.** Az öné is. **Neumann S.** Brassó. Febr. 19-én feladott levelező lapját most kaptuk meg. Lám, minő messze van Brassó Bpesttől. **Komáromi F.** Eperjes. 100—200 méterre. **Eperjesi Gy.** Székhérvár. Ugy ha társalog valakivel s naponként legalább is 6 órán át szavakat tanul. **K. M. Pápa.** A vers igen szép. — de nem lapunkba való. Kapunk önnét talán ide valót is? **Bródy A.** A rejtvények nem váltak be. **Benkő G.** Udvarhely. Mert nem váltak be. **Több kérdésre** a jövő számban felelünk.

Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:	SZERKESZTŐSÉG
Égész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Lónyai-utca. 9.
Fél évre	2 frt.	főgymnasiumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Negyed évre	1 frt.		Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.	HIRDETÉSEK felvételnek és jutányosan számíttatnak

HUSVÉT RÓMÁBAN.

Sehol nagyobb pompával nem ülik meg a husvéti ünnepségeket, mint a pápaság székvtől a pálmahalmazok közé. Ezen páлмаágak-

HUSVÉT RÓMÁBAN: VIRÁGVASÁRNAPKOR.

rosában Rómában. Lapunkban bemutatjuk az ünnepnek néhány részletét. Egyik képünk a virágvasárnapot ábrázolja, mely Rómában tényleg viselheti a Palmarum nevet, mert valóság-gal pálmákkal ünneplik. A Vatikán közelét

kal aztán a hívők és az egyházfiak feldiszítik a templomot és szent képeit.

Az ünnepségek befejezéseül pedig a pápa a Vatikán fogadótermében nagy audienciát ad, melynél a Vatikánban a legnagyobb fényt fejtik ki.

IRODALMUNK JELESEI.

— ARCZKÉPCSARNOK. —

GYÖNGYÖSI ISTVÁN.

Gyöngyösi azok közé a költők közé tartozik, a kik a legkiválóbb helyet foglalják el költészetünk történetében. Ha az előző századok irodalmán végig tekintünk, csak két alak magaslik ki e téren: Balassi Bálint (1551—1594.) és Gyöngyösi.

Gyöngyösi születés-helyét és idejét nem tudjuk, csak sejtjük, hogy 1620 táján született s valószínűleg szegény szülőktől származott. Sok nyomorúság és hányattatás után jobb napok virradtak reá, mikor Wesselényi nádor szolgálatába került, a kinek hősiségét és házassága történetét, Murányvára híres asszonyával való egybekelését a *Murányi Venus* című nagyobb elbeszélő költeményben megírta. Az azon korban ritka műveltségű s tollforgató Gyöngyösi csakhamar kedveltje lett a Wesselényi párnak úgy, hogy a nádornak később bekövetkezett halála után is megmaradt a híres Széchy Mária oldala mellett, mint hű tanácsosa, bizalmas embere.

Midőn aztán Széchy Mária egy összeesküvésben való részessége miatt előbb Bécsbe hurcoltatott, majd Kőszegre internáltatott, Gyöngyösi István kénytelen volt más szolgálatot keresni.

Fokozatos emelkedés s a közügyekben való jelentékeny szereplés után Gömörmege követé

majd alispánja letts mint alispán halt is meg 1704-ben.

Gyöngyösi alacsony sorsból, tehetsége révén emelkedett diszes állásába és bár neki a költői dicsőség és érdem is megteremte a méltó babérokat, ezek mellett nem kis része volt az emelkedésre az alkalmazkodni tudásnak is, mely ama változó időkben nem csekély erény és tudomány volt, — a melyhez bizonyára hozzá járult ez állás méltó betöltéséhez szükséges műveltség és tudás is, a mi Gyöngyösiben szintén nem hiányzott.

Mint költő különösen nyelvezetének szépségével s az alexandrinek pompás kezelésével mulja felül elődeit. Páratlan szép hasonlatai, nyelvének ékes hangja, a képek változatos gazdagsága

és szépségei végtelen kedveltekké tevék műveit. Bár kevés benne a lelemény, az alakító képesség, — de annál színben gazdagabb a nyelv, ékeesebb a forma, tetszetősebbek s újak a kifejezések.

Arany Jánosnak Gyöngyösi művei szolgálták mintaképül, ezekből tanulta a nyelv és a verselés szépségeit s utólrhetetlen báját.

Gyöngyösi ma is az a költő, a kit okvetlen olvasnia kell annak, aki költői nyelvet s művészi verselést akar tanulni. Gyöngyösi és Arany nélkül igazi költő senki sem lehetne. — y.

A kard és lant hőse.

— Történelmi regény. —

(2.)

Az ifjuság számára írta: GAÁL MÓZES.

A Zrinyieknek ez időben való szereplése a magyar történelemnek legfényesebb lapjait tölti meg.

Kis királyok voltak a horvát határszélen, Muraköz volt rengeteg birtokaiknak ősi fészke, középpontja. Roppant kiterjedésű erdők, számos vár, sok falu tartozott az ozalyi és csáktornyai nagy urak hatalma alá. Mindennapos kalandjaik voltak a déli és északi török szomszédokkal. Kedves esetepaték valának: egy-egy szüret termése, aratás gyümölese adott reá gyakran alkalmat, melyre a boszniai, szerémi vagy kanizsai basának fájta a foga.

Aztán, hogy a mindennapi szükség is reá szoktatta, állandóan fegyverben álltak, nem riadtak meg, ha hajnali álmukból verte fel várnagyuk, egyik avagy másik tisztartójuk lovaslegénye jelentvén:

— Nagy uram, baj van, jövel segítsd ütni a törököt . . .!

Hogy aztán a gyermek apja példáján látta: előre el vala határozva a sorsa, hogy belőle sem lehet egyéb, mint apjából, nagyapjából. Az anyatejjel együtt szívta magába a vitézséget, a török-gyűlöletet.

Mind a kettő magyar virtus vala még akkoron.

Hiszen igaz, századok szomorú tapasztalata kívánta ezt így. A nemzet homlokán égett a gyalázat bélyege, nem gondolhatott büszkén vissza Corvin Mátyás korára, nem arra a büszke királyi városra, melynek idegen földön is hire kerekedett.

Török kézen Buda.

Három részre darabolt országában siralmas idöket élt a hajdan egységes, dicső nemzet.

Volt oka tehát vitéz Zrinyi Györgynek arra, hogy fia vitézi buzgóságát nagy örömmel vegye. Vissza-visszatérvén egy-egy hevenyében elintézt török-verekeedésből, jó néven vette, ha fia elébe futott a vár udvarára, ha sorjában megnezegette a török foglyokat, ha a zsákmány láttára tapsolt s a bástyákra kitüzött törökfejek-től nem borzadt meg.

Nem gyermeknek való látvány vala, igaz, de érzékeny szív és borzadózó természet nem való egy jövendő Zrinyihez, kit hagyomány, becsület egyaránt kényszerítenek, hogy ebben a levegőben serdüljön fel, előbb lássa, aztán maga is megpróbálja. Minél előbb kezd, annál jobban bírja.

Az udvari káplán, tisztelendő Szilvási Benedek pater, buzgón fáradozott, hogy Miklós urfi szívében jusson az Üdvözítő szentséges alakjának is hely, mivelhogy a jámbor atya olyanformát forgatott elméjében:

— Vajha lehetne a nagyságos urfiból a katolikus vallásnak is hathatós szószólója és bajnoka.

Miklós urfival kivételképpen a tisztelendő atya is erősen meg volt elégedve.

Egyszer azt mondta a nagy urnak, Zrinyi Györgynek:

— Isten különös jóvoltából oszlopát nézem ki szent vallásunknak a nagyságos urfi szive gerjedelméből és esze ragyogásából.

— Hogy érti, Szilvási uram? — kérdé a bán.

— Elmondom, hadd okoljon belőle a késő maradék, te kegyelmednek, bán uram, pedig teljék el apai szive méltó büszkeséggel. Minap megfogta kezemet, s reá mutatott a feszületre s mondá: ugy-e sokat szenvedett a mi urunk Jézus Krisztus mi érettünk?

— Szenvedett mint ember, többet mint ember szenvedhet.

— És nem sirt soha, és nem panaszkodott soha? — kérdé ő meghatott arcczal.

— Nem, gyermekem, panaszkodni csak a gyengék szoktak, a ki az emberiséget az örök kárhozattól megváltotta, az türt, szenvedett, sőt még azoknak is megbocsátott, kik őt keresztrefeszítették . . .

— De azok nem voltak törökök, — pattant fel Zrinyihez méltó hevességgel, — mert ha azok lettek volna, akkor . . . akkor ő sem bocsátott volna meg . . .

— Lánzosadta porontya! — riadt fel György ur.

— Hanem most következik a java, meghallgassa bán uram. Ugy-e bár — kérdé tovább — a törökök az ur Jézus Krisztusnak is ellenségei, nemcsak a magyarnak?

— Az, Miklós, az. A török ellensége minden kereszténynek.

— Akkor én ezért is fogom üldözni a törököt, csak nőjnek nagyot . . .

Aztán odahajolt a feszülethez és az Üdvözítő lábát szent áhitattal megcsókolta.

György ur hajtogatta a fejét, csendesen mormogá:

— Ápolja tisztelendőségem fiamban a vallást, de ne felejtse, hogy nem ennek a védelme lesz az ő fő kötelessége, hanem a maga emberségére hagyatott magyar hazáé. Így szeretném én ezt, így is akarom.

Miklós urfi öccsével, a háromszentendős Péter-

rel, gyakorta játszott háborusdít a csáktornyai vár udvarán. A mi gyermeknépet csak kaptak, mind összeszedték, s a bástyák kapuit védve meg-megriasztották, a törököt. Ugy csinálták, a hogy hallották és látták a nagyoktól.

Miklós addig kérte apját hizelgő szavakkal, a míg megengedte neki, hogy velök mehessen a babocsaai török-szalasztó kalandra. Nem esik baja a gyermeknek, gondolá magában, majd ügyelünk reá, legalább hozzá szokik a szeme is a csata képének látásához.

Bizony még kardot is kellett az oldalára kötni, mert erőködött, hogy ő a nélkül nem is mozdulhat ki a várból. Kért buzogányt is az apjától, még pedig azt a buzogányt szerette volna megkapni, melylyel egyik őse a török basának úgy összelapította a koponyáját, mintha olesó pléhgolyó lett volna.

A dolog csak azon mult, hogy Miklós urfinak egy külön szolgára lett volna szüksége, aki a hatalmas buzogányt utána czipelje, mert ő ugyan nem bírta volna el.

Mielőtt kora hajnalban elindultak, felköltötte az öcsét, s azt mondta neki:

— Te Péter, vigyázz a várra, mert én most a csatába megyek.

— Mit hozol nekem, Miklós? — kérde félálomban a kis fiu.

— Hozok neked egy török-fejet, jó lesz?

— Jó, de nagy urnak a feje legyen.

— A legnagyobb uré lesz, ne félj!

A kis vitéz úgy megülte tarka-foltos lovát, hogy esupa kívánság vala őt nézni. Odajárult az apjához, s jelentette:

— Vezér uram, én már készen állok.

— Teringettét, vitéz szolgám, azt látom, hanem azt szeretném látni, hogy ki tudod-e huzni a kardodat?

Miklós kirántotta a kardját és jobbra is balra is megsuhogtatja.

— Látja, apám uram. Nem ragad bele az én kardom a hüvelyébe, nincs az fából, hanem aczélből.

— Azt látom, de valahogy el ne találd vesztetni utközben, vigyázz!

— Gyáva katona az, akinek tokjából kiesik a kardja nyargalás közben.

— Lóra vitézek! Előre! — hangzék a bán ur parancsa.

Harsant a kürtszó, leeresztették a felvonó hidat s hetven főnyi várbeli csapat kirobogott. Miklós apja oldalán lovagolt, Vojkovics bácsi mindenütt nyomában a délezeg fiunak. Meg nem állhatta, hogy oda ne szóljon Horvatovics uramnak:

— Ezt a mi kisebbik urunkat a jó isten is

arra teremtette, hogy vezér legyen. A mondó vagyok, nem szégyent, hanem dicsőséget hoz a familiára. Ne, hogy ül azon a tüzes lovon, hogy fentartja a fejét . . . Jaj, eszem a lelkét be kedvemre való.

Jó másfél óráig haladt hol vágatva, hol viszontag lépésben a csapat, midőn Varga János, három várkatónával sebes vágatva szembe találkozott velök.

Jelentette Varga uram:

— Megkövetem bán uram nagyságát, haza felé tart már Kanizsa felé a török, csak lassan teheti, mert zsákmánnyal megrakódott. Beste lelkük, harmincz embert rablánczra fűztek, de harmincznál több hordó bort indítottak utnak, keresztül a babocsaai erdőn.

— Elébe a kutyáknak! — parancsolá a bán ur. Te fiam, Vojkovics husz legénnyel kerülj az alsó vágáson a zsákmány-vivők elé, a többiek utánam jöjjenek, hogy a foglyokat szabaddítsuk ki.

— Hát én, apám uram, merre menjek? — kérde lelkesen ragyogó szemekkel Miklós.

— Mellettem maradsz, . . . de nem, vigye őt is magával Vojkovics uram . . . parancsolá a bán, mert hirtelen eszébe villant, hogy a nagyobb veszély az ő támadásánál érhetné a fiát . . . Hanem gondja legyen reá.

— Ugy megőrzöm, mint a lelkem üdvőségét!

— Én is ügyelek magamra! — bizakodék a vitéz gyermek, simogatva tenyerével kardjának a markolatát.

Evvel aztán elváltak.

Vojkovics előre küldött két legényt, hogy kémleljék ki, hogy melyik uton halad a török a rakottzsákmánnyal, mihelyt megtudják, adják neki hírül.

A mély völgyi utban csak kettesével haladhattak a lovasok. Elül Vojkovics és Miklós.

Feltűnt a fiunak, hogy Vojkovics bácsi szeme folyton vizsgálja a sűrűt, hol jobbra, hol balra kémli a bokrokat.

— Kit keres, Vojkovics bácsi? — kérde kíváncsian.

— Az a kötelessége minden vezetőnek, hogy szemmel tartsa a tájat, hol halad. Mert meglepni az ellenséget, dicsőség és haszon, meglepni az ellenségtől szégyen és pusztulás.

— Ez a hadi regula, ugy-e bár?

— Az, kis uram. Látja kegyelmed azt a hegy-szakadékot.

— Azt, ott a tölgyes közepén?

— Azt értem, olyan keskeny az ut, hogy szekér bajjal mehet arra, mert két oldalt köny-

nyen lefordulhat. Ilyen helyen, ha találkozánk a törökkel, ugy-e megadhatná az árát.

— Mit csinálna Vojkovics bácsi?

— Azt csinálnám, édes Miklós urfi, hogy négy-öt legénnyel elállatnám a kanyarulatnál az utat, magam hátra maradnék oldal-lesben, megvárnám, míg közbe szorul a török, elakadnak a szekerek, ugy, hogy sem ember, sem állat nem mozoghat, aztán hajrá elől is, hátul is, osztogatnók a halált annak, aki megkívánja.

— Hátha száznál is több volna a török, s mi csak huszonketten vagyunk.

— Hja, édes uram, nem a szám győz, hanem a vitézi bátorság.

— Ez is hadi regula, ugy-e Vojkovics bácsi?

— Az, fiam, az. Okos regula, ha okosan élünk vele.

— Ihol ni, mozog amott a bokor . . . Megálljunk . . . Be a sűrűbe legények, egyik se mozduljon!

Az utról lekanyarodtak, s a sűrűben jól eltakarva lomboktól megállottak.

Éles fütty hangzék arról a helyről, jeladása az előre menesztett legényeknek. Vojkovics szájába dugta mutató és nagyujját, s hatalmas füttyel felelt, aztán kibontakozott a fák közül, az erdei utra fellépetett, s ugy várta emberét.

Miklós ott maradt a vitézekkel, nem szólott, de nem is mert volna, látván mily némán állanak mellette a többiek.

— Bizonyosan hadi regula ez is — gondolá magában, majd megkérdezem otthon Vojkovics bácsitól.

A legény meghozta a hírt, hogy közelednek a törökök a szekerekkel. Ötvenre becsülhette a számukat. Nagyon lassan haladnak előre, mert rossz az ut, aztán az ökörhajtó parasztnak sincs valami nagy kedvük arra, hogy keservesen kiérdemelt vagyunkájukat török zsákmányul vigyék a kanizsai basának.

Vojkovics fölment a közelben levő dombra, honnan a tájéket beláthatta, figyeimesen körül nézegetett s aztán visszatérve embereihez, kiosztotta a parancsokat.

Négyet odarendelt a rozoga hidhoz, mely a patakon vitt át. A patak elég mély medrű volt, ha abba belesüpped a szekér, egyhamar ki nem húzhatják.

— Siessetek, fiaim, szedjétek szét azt a hidat, erős karotok van, használ a csákány is, buzogány is a fessegetésnél.

Bodrogi Mihály, te harmad magaddal elrejtőzöl a reketyés bokorban amott a tulsó olda-

lon, te Péter öcsém másodmagaddal ezen az oldalon maradsz, ha azután halljátok a hármast füttyöt közeledjétek a hid felé, rázzátok a lombokat, üsetek zajt, mintha száz annyian volnátok, mint vagytok. A többi mellettem marad. Majd meglátja, hogy mi tevők leszünk.

Miklós urfi majd elnyelte a szemeivel Vojkovics bácsit. Ugy tetszett előtte, mintha kétszer olyan magasra nőtt volna, mintha nem husz, hanem ezer embernek osztogatott volna parancsokat.

Ó be szép dolog is lehet az, mikor valaki ezer, tizezer, huszezer embernek mond valamit, s mind a husz ezer engedelmeskedik neki! Ő gondolkozik, a többi cselekszik . . .

Nem tudott a fiu szavakat adni gyermekes esze gondolatainak, de hogy nagyon bámulta Vojkovics bácsit, azt ki lehetett olvasni a szeméből.

Hát még aztán, mikor minden ugy ütött, amint Vojkovics bácsi várta . . .

A harmincz szekér szépen, lassan döcögött, követték a török katonák hangosan beszélgetve, nem is sejtették, hogy nemsokára igen meleg órájuk lesz.

Egyik hetykén reá csapott kardjával az ökörhajtó magyar parasztnak a hátára, mert elmaradt szekere az előtte haladótól.

De mi ez? . . . Az első szekér megállott, meg a második is, aztán a harmadik.

Előre vágatott a spahi tiszt nagyot káromkodva, hogy ő majd megtanítja a gyaur kutyát, a miért makaesul megállott, mikor ő nem adott arra engedelmet.

Bezzeg elképedt, látván, hogy a hid, melyet ő aznap reggel még látott, hiszen azon mentek keresztül, furcsa módon eltűnt, víz el nem vihette, nem is dült be, hanem emberi-kéz bontotta szét, hordotta el. Önkéntelenül kémelve nézett körül, mintha kereste volna a hidbontó ellenséget.

Nem is váratott sokáig magára az ellenség, mert midőn mind a harmincz szekér elakadt, előrontott Vojkovics két oldalról s a szekereknek szoritotta a rabló törököket. Erős kar, személyes bátorság kellett az ilyen viadalokhoz. Kard kardnak szegült ellen, mell mell állott szembe, Vojkovics és emberei vakmerő tüzzel kezdték szabdalni a meglepett törököt. Vér-szemét kaptak a parasztnak is, kiszedték a szekerek löcseit, s neki támadtak a közös ellenségnek.

(Folyt. köv.)

Keleti iskolákról.

— A Tanulók Lapja számára írta Sz. F. tanár. —

Keleten minden: az állam és művészet, tudomány és családi élet a vallásosság jellegét viseli magán, ezért a nevelés is a vak engedelmességre való szoktatás által az emberiség gyermekkorát jelöli, hol a fősúlyt gépies tanulásra fektetik, nem törődve azzal, ha a tanuló a dolgot magát nem érti is meg.

Hogy azonban az egyes népek nevelési rendszerét megismerhessük, szükséges, hogy mindenikkel, legalább is a főbbekkel, külön foglalkozzunk.

Kezdjük először is Chinán, e nagy birodalom, mely félszer nagyobb Európánál s keleti Ázsiától egész a nagy Óceánig terjed.

Minden nevelésnek, mondja egy kínai böles, a czélja az erény. Erre kell minden tanulónak törekedni. Ezért Chinában lehetőleg mindenkinek kell iskolába járnia, mert csak az iskolázott emberekből lehet valami. A hivatalnokoknak nem csak a saját szakmájukat, kell érteni, hanem annyira ki kell magukat képezniök, hogy még verset írni is tudjanak és jó ízlést tanúsítsanak.

Chinában az oktatás, mely rendszeresen a gyermek ötödik vagy hatodik évében kezdődik, legelőbb is az olvasással és írással kezdődik, a mi roppant nehéz mesterség, úgy, hogy a ki jól megtanul írni és olvasni, az tudóssá lesz, mert az alatt, míg ezt megtanulja, roppant bö ismeretekre tesz szert. A tanulónak naponként legalább is négy jegyet kell megtanulnia úgy, hogy azokat a reggel és este tartani szokott ismétlésekkor egészen biztosan tudja.

Az írás tanulásnál nagy veres betűkkel írott lapot használnak, melyet a tanulónak feketére kell mázolni, vagy fekete betűkkel írottat, melyeket a rátett papírra mázolják. Később egy fekete mázzal bevont és vonalozott deszkát használnak. E mellett a karbeszéd, a számolás és a zene is gyakoroltatik. Az első iskola könyve a Pe-kia-sing, melyből a gyermekeknek száz családból minden személy nevét tudniok kell. A másik a Tsa-se, a közhasznú dolgok gyűjteménye; harmadik a Tsien-tse-ouen ezer betűnek egyesítése; negyedik a San-tse-king, mely három szótagu verseket foglal magában, melyben az erkölcs és történelem alapjai tanítatnak, s melyhez a klasszikai könyvek magyarázata járul. — A fegyelmezés alapja a kínai iskolákban a félelem. A ki a feladott jegyek számát s a többi nem tanulja meg, annak tanulóársai előtt térdepelnie kell vagy mint bűnös följegyeztetik, az iskola ajtaja elé

állítják, vagy egy, minden iskolában meglevő hosszú keskeny padra fektetik s a hasára 8—10 ütést kap.

A tanulók az iskolában a következőket tanulják: a bevett szokásokat, zenét, nyilfeszítést, lovaglást, írást és számolást, továbbá hat erényt, minők: a szülők iránt való engedelmesség, belátás, testvéri szeretet, rokonokkal és szomszédokkal való egyetértés, feleik iránti őszinteség, a szegények és szerencsétlenek iránt való szánakozás.

Chinában nincs város és nagyobb helység, melyben ne volna iskola, melyeket közköltészen emelnek. Vannak szegények számára is iskolák és esti iskolák oly egyének számára, kiknek nappal dolgozniok kell.

A felsőbb tanintézetek háromfélék: tartományi, járási és kerületi iskolák. Mindenkinek, aki hivatalt akar vállalni, egy tartomány mandarinjának fölügyelete alatti kötelessége fokozottan emelkedni a tudományokban. Az u. n. Sieontsai-k, kik a tudomány legalsó fokán állnak, különös ruhát kapnak, s többé bambusz-náddal nem verhetők meg: három év múlva ezek az udvar által kiküldött mandarin előtt vizsgát tesznek, s ha ezt jól letették, a tudomány második fokára, mely kingin-nak nevezetik, emeltetnek. A ki a harmadik fokot — Tsin-tse — el akarja érni, az Peckingbe megy, hol a császár költségén tanul s a császár előtt tesz vizsgát, a ki maga adja a kérdéseket. Ha ez sikerül, a legelső államhivatalokra lehet igénye. Ez nagy kitüntetés is aztán. A kitüntetett ifju tisztelőtára a szülők és jóbarátok diadaliveket emelnek, melyen neve áll feldíszítve virágokkal, s mindenki szívesen látja, megtiszteltetésnek tartja még a leggazdagabb kínai is, ha ily ifjunak adhatja leányát feleségül.

Csak hogy ezt nagyon nehéz elérni, mert addig nagyon sokat kell tanulni. Már kezdetben is nagyon sokat kívánnak a tanulótl.

A gyermeknek már napvirradtakor kell iskolába menni. Először egy nemzeti szentjüket, Confuciust köszöntik; azután köszöntik tanáraikat. Ha az iskola népes, akkor a tanulók osztályonként mennek haza, előbb a kicsinyek aztán a nagyobbak. Utközben nem szabad játszani, otthon előbb a házi isteneket, azután az őseket és szülőiket köszöntik. A tanuló reggel háromtól ötig tanul, mert a reggeli idő sokkal jobb, mint a napnak többi része s az est. A tanulónak este olvasni kell, kivéve a nyarat, ha meleg van. Olvasásnál a szemeket, fület, lelket csak egy tárgyra irányozni. Lassan olvasni, hogy tüdejüket meg ne erőttessék s el ne fáradjanak.

(Folyt. köv.)

Mi volt czélja Kazinczy irói és reformátori működésének?

A kor, melyben Kazinczy született és ifjúságát élte, örökre emlékezetes marad irodalmunk történetében. Nem tudjuk, hogy melyiknek örvendjünk inkább, annak-e hogy e dicstelen kor elmúlt s talán soha elő nem jön, vagy annak, hogy elődeink ki tudtak emelkedni e posványból. E század örökre példa marad az utódok számára, hogy egy nemzet, a melynek ősei csak egy századdal előbb, örökké emlékezetes, dicső példákban hagyták hátra emlékeiket az utódoknak — hogyan vált rövid idő alatt puha tétlenségben kéjvadásszá, mint váltak a vitéz csatlósok uszályt hordozó néppé: s mindazt, a mit összetartás, kitartó munka és szorgalommal összegyűjtöttek az elődök, mily rövid idő alatt tette semmivé, sőt nyelvét a mely fejedelmi volt, ezzel együtt nemzetiségét, szégyelte, megvetette és utálta.

Mig körülöttünk minden nemzet haladott — hisz a francziáknál, németeknél, angoloknál ez időben élnek a legnagyobb böleselők: az encyclopaedisták, Schelling, Hegel, Fichte, mindenek felett Kant, Hume, Hobbes, Locke — mi fokozatosan sülyedtünk és elvesztettük önállóságunkat, a mely annyi nemzeti dicső erénynek volt kuforrása, megtagadtuk nemzetiségünket. És mindezt rövid idő alatt!!

A szomszéd nemzeteknél a tudományok aranykora kezd derengeni, nálunk még író sinés, ki édes honi nyelvünkön írna, annál kevésbé olvasó közönség.

A nemzet előkelőbbjeit utánozva, kivetkőzött szokásaiból, erkölseiből s nem csak elfeledte elődei hagyományait, hanem még a kegyelet is kihalt lelkéből irántuk s megvetéssel nézett mindarra, a mi magyar, a mi nemzeti. Nem törődött azzal, hogy őseik mennyi vér hullással áldozának hazájuk-, szabadságuk-, nyelvük-, és nemzetiségükért, csak hogy mindezeket épen, tisztán adják át az utódoknak. A nemzeti öntudat, a nemzetiség s nyelvünk iránt való szeretet kihalásával, a közöny általános elterjedésével, majdnem elpusztul az egész nemzet. Szellemi életünk hanyatlásával elvesztettük lelkünk emelkedettségét, önérzetünkkel nemzeti jellemünket, és a kettővel együtt a hazafiság legcsekélyebb érzetét is. Hiányzik a nemzeti erő, a közszellem, hiányzanak az alkotó, teremető elmék. Az irói pályát lenézték és így iróink száma is kevés. A kik voltak, még azokat sem ismertük, mert Ámádé és Orczy csak a maguk számára írtak. — Faludi és Mikesről semmit sem tudnak, csak a század vége felé kezdik

ismerni. Anyos és Révairól nem vesznek tudomást. Virág elhagyatva hal meg, alig van ki könyvet ejtsen érte. Közéletünk egy nagy temető, a melybe mindennap egy-egy jogot, egy-egy reményt, egy-egy jövődöt temetünk el.

E kor végével lép fel Kazinczy. És nem kisebb tervvel, mint, hogy nemzetet, nyelvet, nemzeti műveltséget, olvasó közönséget, írókat és az olvasó közönség számára műveket teremtsen.

Mindjárt első sorban nyelvünkön akad meg figyelme, a mely ez időben szegény, elhagyatott volt. Egy hosszú századon át az iskolák és tudományból, törvénykezés- és társas életből ki volt rekesztve. És még ezen felül lenézték azt a nyelvet, a mely másfél századig nagy eszméket tolmácsolt, fejedelmi nyelvvé vált. És valóban nyelvünk mintha szégyelte volna magát, kivetkőzött bájaiból s mint egy koldus leány ott állott az uteza sarkán. Jaj annak a nemzetnek, a mely megfélekedzik saját nyelvéről, mert fennmaradása csak idő kérdése. Azért mondja a hazaszeretet evangéliumát hirdető Kölesey: «Jaj a nemzetnek, mely lakhelyéből kiüldöztetett! jajabb annak, a mely ősi nyelvétől fosztatott meg».

A hanyatlás e tekintetben annyira ment, hogy nem egy magyar nő akadt, ki Kazinczy-nak Erdélyben jártakor azt mondta: «talán csak nem tanítja magyarul fiait»? Kisfaludy Sándor még jellemzőbb adattal szolgál nyelvünk ez időbeli állapotáról Szukublies Imréhez írt levelében, a midőn azt mondja: «Gondold el mint kellett elszomorodnom: Erdélynek, hol magyarokat véltem lenni, mindjárt első helységében egy lelket sem találtam, ki magyarul értett volna... vége, gondolám a magyar nemzetnek, mely már csak úgy áll fenn, mint egy hajdan erős, felséges várnak most az idővész által naponként fogyton-fogyva düledező, hulló s végre egészen eltűnő romladéka. Az iskolákban latinul, a szalonok és városokban francziául, németül, tótul, csak magyarul nem beszéltek.»

A nagy igazságot, hogy «nyelvében él a nemzet» Kazinczy érezte a legjobban. De nem csak nyelvünk, hanem ez időbeli grammatikánk is hiányos, stilisztikánk ügyetlen, szókinésünk szűk, szegény volt.

Ezt kellett tehát t. i. honi nyelvünket, megtartva annak eredeti tisztaságát, — széppé, zengetessé, és a fogalmak kifejezésében gazdaggá tenni, a miveltebb európai nyelvekkel egy színvonalra emelni, hogy ne legyen eszme, ne legyen gondolat, melyet vele kifejezni ne

lehesse, ne legyen szépség, melyet nélkülözön. E mellett fejleszteni kell szokótsági formáit, hajlékonyságát, mert nem elég rövid és találó a kifejezésekre, a melyben a nyugot-európai nyelvek oly gazdagok. Mindenek felett gazdagítani kell szokótságot, hogy minden új eszmét, izlést ki lehessen fejteni vele és e mellett az irodalmi társalgásban, közéletben az új kor-kivánalmaknak megfelelően. — Hogy nyelvünk ezt elérhesse, kitűzi Kazinczy a nyelvújítás zászlaját, a melyre a régi nyelvmélekekben, rómaiaknál, görögöknél és németeknél talált példák ösztönzik. Czélja, szándéka tiszta és nemes, melyet kitartó munkával, sok ellentét-állítás ellenére keresztül vitt és nyelvünk megújult.

Hasonlóan fejletlen állapotban volt prózánk is. Ezt Kazinczy érezte legjobban, kinek nyelv, különösen műérzéke erősen ki volt fejlődve. Azon időbeli prózánk minden során érezhető a nehézség, a szerkezet ügyetlen volta, Faludit és Mikest nem számítva. Látszik minden soron, hogy küzdenek a nyelvvel. A prózánk sem fejlődött egy hosszú század alatt. Pázmányról nem vesznek tudomást, Faludit kevesen ismerik és azok sem utánozzák. Tehát prózát kellett teremteni, hogy az akkori lapos, terjengős, szintelen prózát egy szép, kellemes folyású, és csengő nyelvű váltsa fel s a mely egyszerűsággal minden nemzetbeli írónak gondolatait, érzelmeit, a stilisztika különböző fordulatait, a nyelv minden árnyalatát hűen adja vissza.

De többet akart ennél Kazinczy prózánk nemesítésével: elmaradott, elsatnyult, elnemzetlenedett magyar nemzet műveltségének felvirágzását, izlésének finomodását, lankadó s a már majdnem kihalt hazafiságnak felébredését.

Ezt a czélját úgy vélte elérhetőnek, hogyha a világirodalom nagy szellemeinek, kik a nyelvek örökké szép gondolatainak remek kifejezőivé váltak, műveiben melyekben erő, gyöngédség, eszme, fenség bőven található — megismerteti a magyar nemzetet — fordításban legalább. És a midőn így gazdagítja irodalmunkat, egyúttal fejleszti a nyelvet is.

Hogy czéljait még inkább megvalósíthassa, nemcsak iskolát alapít, melynek tagjai a «szent öregek» támogatják nagy, nemes és tiszta czéljainak utain, hanem minden e hazát szerető és iránta kötelességét leróni akaró ifjút, a ki hozzáfordul tanácsért, tárt karokkal fogad, lelkesíti, buzdítja. Így nem csak megifjult és megerősödött nyelvet adott a nemzetnek, hanem írót teremtett; mozgásba hozta fordításával a

magyar nemzetet. A mozgás és ifjú írói csoport új életet adott a nemzet testébe. És mi áldjuk emlékeiket.

Dr. Barabás Ábel.

Az érettségi feladatok az 1893/94-iki tanévben.

Marosvásárhelyi ev. ref. kollégium.

Magyar nyelv. 1. II. József önkényes ujitásai közül, melyek voltak a fontosabbak? Mi volt azokban a fő vezérelv? Miért s mennyiben voltak azok, főként Magyarországra nem sérelmesek? Mikor és miként orvosoltattak? Intézkedései közül később, törvényes uton, melyek léptek érvénybe, sőt fejlesztettek is? 2. A villamosság köréből mely tünemények voltak legnagyobb befolyással a civilizációra s a társadalom fejlődésére? 3. Ki mint vet, úgy arat.

Latin nyelv. A 306 Fabius hősi erénye a Vejiekkel viselt háboruban Kr. sz. e 477. évben. (Fordít.)

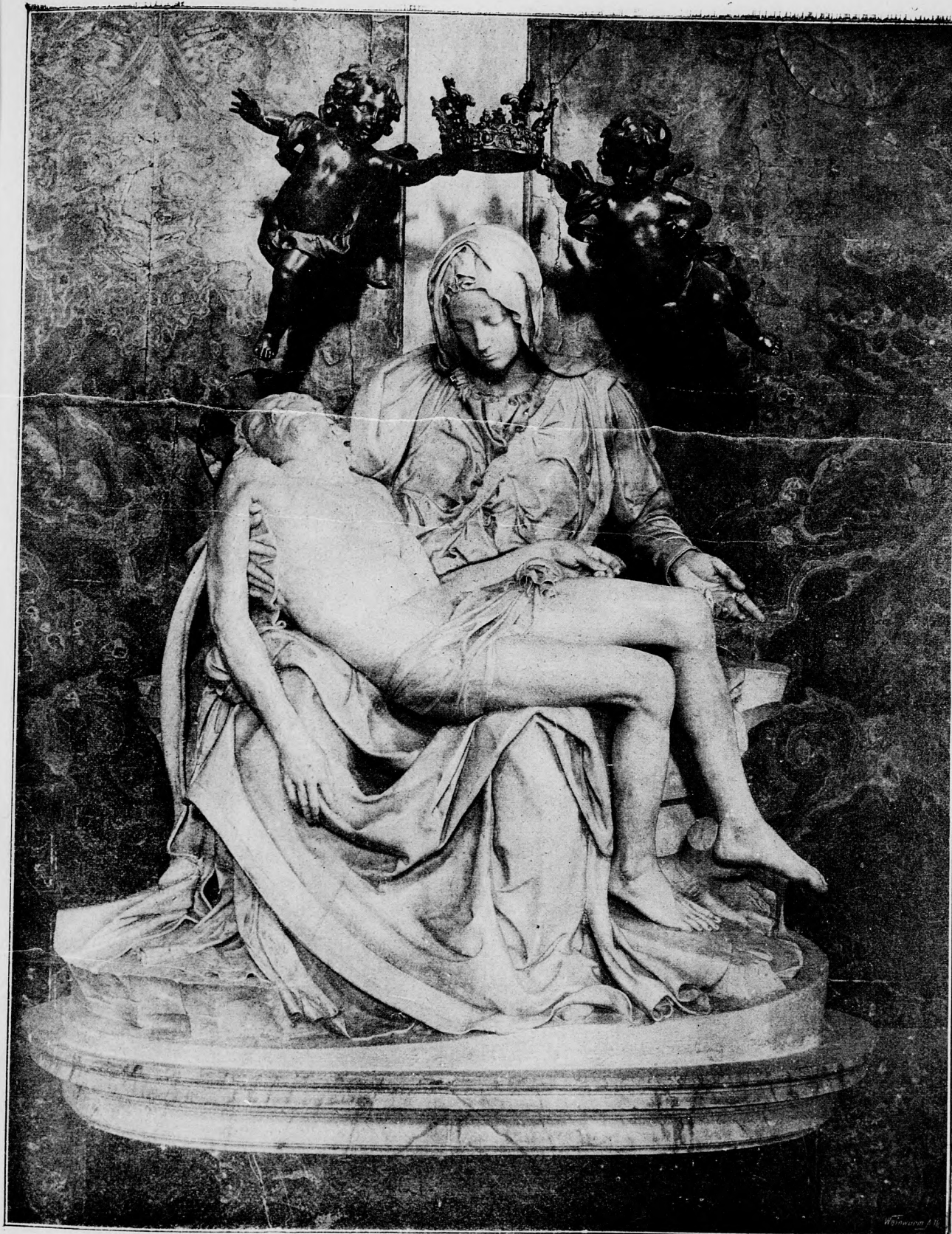
Görög nyelv. Herodotos historiarium libri II. cap. 2.

Német nyelv. «A kincsásók.»

Mennyiségtan. 1. Egy atya négy gyermekének 16000 frtot hagy hátra, mely összeg 5% mellett van kamatos kamatra elhelyezve, ha a gyermekek abból minden év végén 1000 frtot kapnak, mi jut abból mindenik gyermekre? 8 év múlva, ha akkor egyenlően osztóznak? 2. Ha 729-nek x-ik gyökéből kivonjuk 729.2 x-ik gyökének 30-szorosát, marad 81. Mennyi x értéke? 3. A vasuti állomásról elindul egy vonat reggeli 8 órakor B állomás felé 48 km. óránkénti sebességgel; 45 perc múlva egy másik vonat indul el ugyanonnan C állomás felé, mely az előbbi irányval 40° 40'-nyi szöget képez 36 km. óránkénti gyorsasággal. Mily távolságban állanak ezen vonatok egymástól B és C-ben, hova 11 órakor érkeznek? Mekkora az A, B, C, pontok által bezárt terület? 4.

$$\sqrt[5]{1 + \frac{1}{5} \sin x}$$

kifejezés számítassék ki 4 tizedesig, ha $x=30^\circ$ 5. Egy csonka gula alapterülete 24 m², felső véglapja 15 m², köbtartalma 87.6 m³, mekkora a magassága? 6. Egy egyenes henger felülete 150.796 m², palástja 94.2478 m², mekkora a magassága?

Szobormű Michelangelótól

PIETA.

A római Szt.-Péter templomban.

Föltámadt!

Föltámadt! Im bezengi biztatón
A templomoknak fölszentelt falát;
Az árva érzi: nem él elhagyottan,
Bús özvegy lelkén remény csillan át;
Szülőknek gyászát, árvának keservét
Szelid vigasszal enyhíti a hit.
Legyen áldott örökre ez az emlék!
Hinni, remélni, tűrni megtanít.

Föltámadt! A rét, a mező virága
Mosolyogva éled a tavasz szaván,
A néma föld keblét most, hogy kitárja
E drága hangot ő is hallja, lám!
Patak csörgő vigan, újra elcseveghet;
Berekben, erdön bimbó, rügy fakad;
Madar dalol, biztatva annyi lelket:
Nines örök nyugvás lenn a föld alatt.

Föltámadt! és a gyöngye, játszi gyermek
Örömmel zengi a himes mezőn
A lepke s gyermek kergetőzve mennek,
S mosolyg az agg is, hogy ha szembe jön.
Az agg derült; megújulását látja;
Meváltásunkról szól a szent kereszt.
A gyermektől bár fut az élet árnya,
Sejtelmében vigaszt előre vet.

Föltámadt! Láztól reszkető ajakkal
Susogja a kit bűn, gőg eltiport,
A szem kigyul, az eszme úgy vigasztal,
És jól esik elmerengni most.
Mint éj után a friss hajnal sugára:
Követként hirdet fényes, szép napot;
Hisz megszűnt az elnyomás s utána
A diadalnak napja fölragyog.

Föltámadt! Kedron hős patakja mellett
Szelid arczával sugárzik felém.
Jön Judás, Kaifás, — Péter oh hogy reszket,
Pilátus ítél, vér szárad kezén.
Borul az ég, a Golgotha sötétlik,
S meghal vád nélkül, túrva csöndesen.
Mig a megváltás utat tör az égig,
Hogy immár örök életünk legyen.

Föltámadt! E szót szent zsolozsma közben
Hálatelt ajkkal zengjük emberek.
Lelkünk szabad, nincs határ az időben
S vigaszt remélhet, a ki szenvedett.
Oh, légy megáldva, kinek drága vére
Örök időkre példaként hat át,
Hogy a ki benned él hívón, remélve,
Az ne félhesse soha a halált!

Szabó Sándor.

Husvéii gondolatok

Mosolygó kékség alatt, verőfényes tavaszi
fuválnak árján verdesi szárnyát a dalos pa-
csirta. A megkésített kikelet siet helyrehozni
mulasztásait: millió láthatatlan munkáskézzel
dolgozik éjjel-nappal, hogy a virágtalan virág-
vasárnapért ragyogó husvétal kárpótolja a
világot.

Mig a megáradt vizek sebes hullámai iszapot
sodornak a tenger ölébe, hegyeken és völgye-
ken nyüzsög a természet sok apró mesterembere,
hogy mindenk örömére jól végezze ünnepi
tisztét.

Zümmög a kis bogárhád a lágy levegőben.
A piros hátú isten-tehénkéi, ezek a tavaszi hév-
ség fokmérői, kiülnek a kerítések aljába, a há-
zak tövébe, meg az útszéli porondra futkározni
a napon. A méhek is kikandikálnak már a kő-
püből; szeretnének egy-egy korai ibolya s tavaszi
kőköresin kelyhéről édes mézet lopni, de a
szegények csalódva vonulnak vissza özvegy
téli magányukba. S mig a pezsdülő föld hátán
hangyaseregek indulnak kémszenlére és a rög
picziny lakói fúrge igyekezettel kezdik az új
életet: a fákra, bokrokra s a mezők virágaira
felkúsznak a tavasz kedves, bájos, ügyes díszítői,
a rügybontó napsugár, a levélfakasztó meleg-
ség, a virágot nevelő üde áramlatok és az új
márezius összes kellékesei: a fészekrakó ma-
darak, a szárnyra kelő lepkék, meg a remek
zöld színt festő eleven fűszálak.

Nagy a készülődés, nagy a sürgés-forgás a
szabad természetben. Minden erő megmozdul
és alkotni törekszik. Minden vágy alakot ölt és
szárnyakra emelkedik. Szinte elárulja a sok
tündöklő szem, a tömérdek fényes ábrázat és
a szokatlan derű, hogy az ünnep öröme ural-
kodik az egész természetben. S ez az ünnep
mi volna más, mint a föltámadásnak s a rá-
következő vidám husvétii regnek elérése.

A tavasztól nem tudja, még csak nem is
sejtheti a jámbor földi lélek: mennyi virága fog
bimbóban elfonyadni, mennyi magját sorvasztja
aszúvá a terméketlen idő s mennyi szép ígére-
ten suhan végig a gyilkos dér szele? De azért
mégis hosanna neki!

Hiába nyomja a földet a tavalyi avar, kipezs-
dül alatta az élet! A gyenge virágszál még a
durva kő alatt mozdulni kezd és a mikor a
követ lehengeríti róla a föltámadás ihlető va-
rázsa: egyszerre teljes erejével és pompájával
emeli színes fejét az égnek.

A föltámadás eszméje az, mely a hangulatot
szüli. Nem kell hát zibongó zaj, fúrge vidám-
ság és kikeleti pompa verőfénye, illatárja hozzá,

elég, ha lélekben él a hangulat tápláló ereje,
a föltámadás ünnepe akkor zuzmarás hidegben
is az új életet jelentő, mely forró eszmék kohó-
jából tüzes szárnyakon kél útra, hogy elbűvölje
s meghódítsa az emberiséget.

Behunyhatod hát szemedet, gondolkodó em-
ber: látni fogod a sötétben, a kietlen valóság-
tól elzárkózva és az igazság diadalát és a föl-
támadás hitének szingazdag költészetét. Ne
keresd a fákon a fehér virágokat, sem a leve-
gőben szétoszló káprázatos napfény reszkető
parányát; többet ér, ha lelkedben ott a sejte-
lem homálya, ott a meggyőződés vaksága s a
hangulat ellenállhatlan igézeté.

A föltámadás eszméje örök.

R. Gy.

Szálló igék.

— Szemelvények Tóth Béla könyvéből.* —

A saját érdekükben beszélő, író emberekre
alkalmazott *Cicero pro domo sua* (Cicero a maga
házáért) a *De domo sua* beszéd cziméből ered.
Cicero ezt a beszédet K. e. 57-ben, szeptember
végén mondta a pontifexek előtt, azt köve-
telve, hogy adják neki vissza a Mons Palatinu-
son volt és száműzetése után fölgyújtott házá-
nak telkét és térítsék meg az építés költ-
ségeit.

Vergilius költői pályája egy anekdotával kez-
dődik. Apja nem akarta tűrni, hogy poeta legyen
és megvesszőzte, ha verselésen kapta; mire a
fiu így könyörgött, önkéntelenül is pattogó
hexameter mondván:

Parce, pater, virgis, nunquam tibi carmina dicam.
(Szűnj meg, apám, a vesszővel, sohse mondok többé
verset.)

E hexameternek van egy változata is:

Vae, vae, care pater, nunquam iam carmina dicam.
(Jajjaj, édes apám, többet sohse versilkálok.)

Ezt az anekdotát gyakran Ovidiusra is vo-
natkoztatják.

A magyar deákos világból szintén maradt
ránk egynéhány rögtönzés. Így pl. mikor a
professzor, hő nyári délután bóbiskolni látva
egyik diákját és pattogó pentameterben rees-
esentett rá, hogy hány az óra:

Dic mihi, care Bodó, quota sit bora modo?

Mire a fiu legott tökéletes hexameterrel
felelt meg, hogy háromnegyed négyre jár:

* Megjelent az Athenaeum kiadásában, ára kötve
3 frt. E kitűnő könyvnek egyetlen ifjusági könyvtárból
sem volna szabad hiányozni.

Tertius ad quartam quadrans, reverende magister!

Sic vos non vobis. Azt az érdekes anekdotát,
melynek e szálló ige a csattanója, Tib. Claudius
Donatus, az ifjabb, jegyezte föl Vergilius éle-
tének 17. fejezetében.

Vergilius egy éjjel, titkon, a következő Disti-
chont írta Augusztus császár palotájának ka-
pujára:

Nocte pluit tota, redeunt spectacula mane:
Divisum imperium cum Jove Caesar habet.

(Egész éjjel esett az eső, de reggel ismét
folytak a czirkuszi játékok, (mert szép idő
lett): a Cezár megosztja Jupiterrel az uralmat.)

Augusztus meg akarta jutalmazni a szép,
hizelgő vers szerzőjét. Bathyllus, egy fűzfa-
poéta jelentkezett és zsebrerakta a dicséreteket,
meg az aranyakat. Ekkor Vergilius ugyanelek
éjjel és titkon, ezt írta a palota kapujára:

Sic vos non vobis
Sic vos non vobis
Sic vos non vobis
Sic vos non vobis

A császár tudni kívánta e rejtelmes szavak
jelentését, de nem bírta megfejteni senki. Miker
aztán a kíváncsiság a legvégsőig csigázódott
föl, előállt Vergilius és a tőle lopott distichon
alá ezt a hexameter írta:

Hos ego versiculos feci, tulit alter honores:
(E versikét én csináltam, de más vette el a dicsőséget.)

Aztán így egészítette ki pentameterrekké a
töredék-sorokat:

Sic vos non vobis nidificates aves
Sic vos non vobis vellera fertis oves,
Sic vos non vobis mellificates apes,
Sic vos non vobis fertis aratra boves.

(Igy nem magatoknak raktok fészket,
madarak; így nem magatoknak hordjátok a
gyapjút, juhok; így nem magatoknak gyűjti-
tek a mézet, méhek; így nem magatoknak
huzzátok az ekét, ökrök!)

Horatius szatiráinak második könyvében
(2, 3, 243) fordul elő: *nobile par fratrum*
(nemes testvérpár). Vonatkozik Arrius két fiára,
ki ostobaságot ostobaságra halmozott és egye-
bek közt fülemile-pecsenyét evett, csak azért,
mert ez a portéka drága. Értelme: gyönyörű-
séges két mákvirág!

Aforizmak.

Legédesebb percünkbe is vegyül
Egy cseppje a mondhatlan fájdalomnak,
Talán sejtjük, hogy az ily percz: virág,
S így hervatag. Madách.

A jó hírnév:
Lelkünknek ez fő kincse, férfinak
Mint nőnek. — A ki pénzszényemet
Lopá el, az lomot lop: — semmiség!
Enyém vala — s övé lett: — bárkié!
De a ki jó nevem rabolja el:
Olyat rabol, mi őt nem gazdagítja
Engem pedig szegényenyé tesz. *Shakespeare.*

A könyv az melletted, mely mindig szót emel:
Egy könyvtár nem egyéb, mint fogadalmi jel,
A melylyel még a sötét századok
Hajnalról vallanak, mely még derülni fog.

Hugo V.

A fájdalom nem éles fejsze, melynek
Csapásától az élet fája dől . . .
A fájdalom féreg, mely lassan, lassan
De nem fáradva, folyvást rág belől.

Petőfi.

— Isten keze van rajtunk. Ez akarja s ropogva
Megrendül a sziklafenek a föld közepében.
És vele megrendül az egész nagy földi kerektség.
Ez pillant s a tengereket kifogyasztja szemével,
Új forrást indít s abból harsogva lezúgnak
Országos folyamok, tengerré gyül az özönvíz
És hulláma eget verdes: nincs földi határa.
Ő int s a rohanó daliának karja hanyatlak.
Jó szele s százezrek lelkét viszi, hozza magával.

Vörösmarty.

Egy kis kirándulás.

Nem messze a mi kis falunktól egy kis erdő
fekszik, mellette jókora tó terül el, melyben
nemcsak fürödni, hanem halászni is lehet.

Oh, hányszor pihentem e tó partján, hűs
fák üdítő árnyékában, mikor édes apámmal az
erdőben jártunk. Ő az orvvadászokat kémlelte,
én meg virágot, gombát szedtem, néha titokban
pedig még a fákra is fölmásztam, hogy madár-
fészket keressék.

Azóta több év mult el, most már ritkán ré-
szesülök ebben az élvezetben, mert városi fiu
lettem, iskolába járok, a hol csak a könyvekre
még a tanulásra szabad gondolnom. Nem is
vagyok ám oly üde, piros és egészséges, mint
azelőtt voltam, s az a két hét, a mit karácsony-
kor vagy husvétkor otthon töltök, csak rövid
időre hoz helyre.

Édes jó apám megengedte, hogy husvétkor
Pali barátom is velem jöjjön. Milyen nagy
boldogság is az, ha úgy két hétre otthon lehe-

tünk! Azt sem tudom, mivel töltjük az időt,
a mely ilyenkor olyan gyorsan repül.

Nagyon szép volt az idő, elhatároztuk tehát,
hogy kimegyünk a kis erdőbe. Nem volt olyan
messze, egy órai utat kettesben könnyű meg-
tenni. Hegyre föl, völgybe le, egy-kettőre az
erdőnél voltunk.

Otthon jóelőre elláttuk magunkat enivaló-
val, bekötöttük egy kendőbe. Ezt Pali vitte.
Én egy nagy vászondarabot vittem, a melyből
ott kinn sätort készítünk, hogy legyen hova
bujni, ha esetleg szél vagy eső támad.

Nem tudom leírni azt az érzést, mely lelke-
met eltöltötte, mikor az én kedves erdőt,
meg a kis tavat megpillantottam, melynek
habfodrait a csendes szellő csillogtatta. Itt-ott
foglyok röppentek föl, rigófütty hallatszott a
fákról és a kiállhatatlan szarka berregése bele
vegyült a kakuk kedves kakukkolásába. Minő
más élet ez itt, mint ott benn a városban!
Minden hely ismerős, a bokrok mint régi jó
barátot köszöntenek, minden forduló az erdő-
ben, minden kanyarulat egy édes emléket ujit
emlékemben.

Bejártuk az erdőt, ezt a zágo s mégis hivo-
gató kis rengeteget; alattunk ropogtak a szá-
raz ágak, zörgött a haraszt, megfogták ruhán-
kat a bokrok, üdvözlő hangokon köszöntöttek
a madarak, — s az a százados moha a fákon
most is épp úgy viritott s mosolygott rám zöld
színével, mint mindig kora gyermekségem óta.

Míntha Amerika valamelyik őserdejében
lettünk volna, úgy éreztem magamat. Feljül-
tak lelkemben az olvasott indiánus történetek.
Vártam, lestem, hogy melyik bokorból villog
felém egy rézbőrű fekete szeme. Nem is bán-
tuk volna talán, ha most egy indiánus vélet-
lenül elénk toppanik. De csak egy! ezzel
elbántunk volna, mint vadölő az ő ellensé-
geivel.

Nincs, nincs itt indiánus, nincsen kóluszdíó
és gesztenye, óriás kigyók és sakálok, — csak
egy kis mókus ugrál a fákon s himbálja magát
bozotos farkánál fogva.

Az állatvilág erdei lakosai s a magasra törő
fák költészete az egész, a mit élvezünk. Egy
kis darab az élet szebb részéből, de mégis
van akkora, hogy a mi boldogságunkat be-
aranyozza.

Nem éreztünk mást, csak a szabadságot és
a végtelenséget, nem láttunk mást csak eget
és fát s e rengetegben a hatalom érzete töltö-
tte be lelkünket, hisz csak ketten voltunk
benne emberek! A vadgalamb bűgása úgy
tűnt föl előttünk, mint a régi fényes lovagvárak
toronyórének bűgő kürtje, mely hírül adja a

várnépnek, hogy az ur közeleg, siessenek őt
üdvözölni.

De a várurak, illetve mi ketten Palival meg-
éheztünk, s úgy éreztük magunkat, hogy mintha
jó volna már az erdőnek a végére jutni. Meg-
kettőztettük lépéseinket, vigan daloltunk, közbe
közbe a rigónak is füttyentettünk, majd a
vakációi életre szőttünk ábrándos terveket,
s így nem sokára kiértünk az erdőből.

Kiválasztottuk a legszebb részletet, egy kis
tisztsáson telepedtünk le, ott a hol a kilátás a
tóra a legszebb. A magunkkal hozott ponyva-
vászonból sätort rögtönöztem, tüzet is gyujtot-
tunk a száraz fadarabokból, mert ez már úgy

Miközben jóízűen falatoztunk, Pali terveit
mondta el, mi akar lenni, miért szeret tanulni
s miért bujja úgy a könyveket.

— Tudod, Pista, egyet soha se felejts el,
azt t. i. hogy az igazi tudás nemcsak kenye-
ret ad, hanem kényelmet és jótétet is. Én
érezek magamban tehetséget s azért föl is hasz-
nálók mindent arra, hogy mennél többet ta-
nuljak és tudjak, és meg fogod látni, hogy
lesz is belőlem valami.

— Kivánom, hogy legyen is, szóltam neki,
én is veled tartok. A milyen szorgalmasak
vagyunk most, olyanok maradunk ezután is. De
akármilyen lesz belőlünk, azért jó barátok maradunk!

illik a kirándulások alkalmával s kipakoltuk a
magunkkal hozott elemőzsiát éppen, mint az
öreg Benceze Toldinak:

Asztalt is terített, csak úgy hevenyéből,
Az üres tarsolyból, meg a födeléből,
A cipőt, kulacsot, pecsenyét rárakta,
Végre két almával a módját megadta.

Mi is leterítettük az asztalkendőt, s kiszed-
tünk mindent, a mit édes anyánk gondos keze
az utra beletett: kenyeret, szalonnát, sonkát,
túrót, — még egy kis vizes bor is jutott egy
kis palaczkából.

A szalonnát szépen megpirítottuk, rácsöpög-
tettük a levét a kenyérré s milyen fölséges
lakomát csaptunk, Pali a megmondhatója. Nem
csereültünk volna a király gazdagon terített asz-
talával sem.

— De azok ám, — mondá Pali, — egész
a sirig.

— Aztán ne felejtjük ám el, mit fogadtunk
ezen a kiránduláson. Husz év mulva együtt
jövünk el ide, akármilyen lesz belőlünk. Jó?

— Pompás, felelt Pali s nagy élvezettel
harapott bele a szalonnától csöpögő kenyérébe.

Rimay László.

Physikai kísérletek.

A hypotenuza négyzete.

Tudományos tantételt a dominójátékkal nép-
szerüsíteni, erről a találmányról, remélem, min-
denki elismeri, hogy lépést tart a legmerészebb
tudományterjesztési módszerrel.

Egy tudományos tantétel így szól: a négyzet,

melyet egy derékszögű háromszög hosszoldalán alkotunk, egyenlő a derékszög két oldalán alkotott két négyzet összegével.

Ha ezt papíroson számokkal, betűkkel kezdeném bebizonyítani, nyájas olvasóm bizonyosan félrelökné, de attól talán nem fog megijedni, ha arra kérem, vegyen elő egy dominó-játékot s mulasson vele.

Legelőször egy derékszögű háromszöget rajzolunk, melynek oldalai hosszúságra nézve úgy viszonylanak egymáshoz, mint 3, 4 és 5. Ez meglevén, elővesszük a dominó-köveket.

Tudvalevő, hogy minden dominókő hosszukán négyyszög, mely két részre van osztva és mindenik rész egy-egy szabályos kocka alakú négyyszög. A dominókővekből legelőször is a háromszög hosszoldalára (hypotenuzára) rakjuk föl a négyzetet és megszámláljuk, hány kockanégyyszög volt szükséges. Úgy találjuk, hogy 24, mert 12 dominókövet kellett oda raknunk, továbbá közepén olyan űrt kellett hagynunk, mely fél dominókőnek, vagyis egy kockának felel meg. Összesen tehát 25 kocka, azaz fél dominókő kellett ehhez a négyzethez.

Most a háromszög másik két oldalára is föl rakjuk a négyzetet. A 3 egységű oldalra négy dominókő kellett s ezek közepén egy kockányi üresség, tehát összesen 9 kocka; a négy egységű oldalra 8 dominókő kellett, vagyis 16 kocka. Amde a 3 és 16 együjtve 25, vagyis ezen a két oldalon együtt épp annyi a kockák száma, mint a harmadikon, a hosszoldalán egymagán.

A matematikusnak ennyi elég; de a műkedvelő még érdekesebbé teheti a mutatványt oly módon, mint azt rajzunkon a baloldali felső ábra mutatja. Itt ugyanis az egész alakzat e végből kiválogatott külön 24 darab dominókőből van összerakva. A nagy négyzögben levő kövek szemeit összeadva 75-öt találunk. A két kisebb négyzetek egyikében 27, másikában 48 szemet számlálhatunk, vagyis összesen szintén 75-öt.

Lehet a mutatványt úgy rendezni, hogy nemcsak a térfogat bizonyítja a tudományos tétel igazságát, hanem még a dominókővek szemeinek száma is.

Ez utóbbi produkeciónak, hogy tudniillik a dominókővek szemeinek a száma is egyenlő, a teljesen laikust talán még inkább meg fogja lepni, mint az előbbi igazi mutatvány. De tudományos jelentősége semmi sincs, mert a dominókőveket persze egészen tetszésünk szerint váltogathatjuk ki.

Igen is alkalmas azonban ez az utóbbi produkeció arra, hogy egy kis «türelemjátékot» rendezzünk. Összeállítván ugyanis a nagy négyyszöget, fölszólítunk valakit, a ki nem ismeri a megoldás nyitját, állítsa össze a két kisebb négyyszöget is olyan dominókővekből, hogy a szemek száma 75 legyen mint a nagynégyyszögön.

Órákig fog vele kísérletezni s talán végre is abba hagyja a nélkül, hogy megoldotta volna a feladatot.

Tom Tit.

Egy pár csizma.

(Németből.)

— Papa, minek van tulajdonképpen olyan sok ember a világon? kérdezte a kis Jenő apját, a kivel éppen sétálni ment.

— Furcsa kérdés, fiam, mondá az apa. Igaz, hogy sok ember van, de azért lehetne még egyszer annyi is és mindegyik találna kenyeret, ruházatot és lakást, mert a világ nagyon nagy.

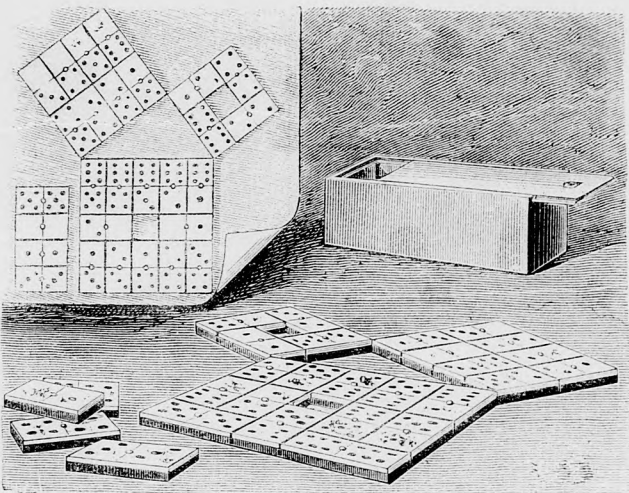
— De mit csinál minden ember, papa?

— Az egyik ezt, a másik azt. De mindegyik egymásért van itt. Az egyiknek a másik számára kell dolgozni, a másikon segíteni.

— Ki dolgozik hát nekünk, papa?

— Ezen kérdésre könnyen magad is felelhettél volna. Ki csinálta ruhácskádat, csizmádat? Ki szötte a vásznat ingedhez? Ki festette a képes könyveidet? Ki öntötte ólomkatonáidat?

— Ah igaz, papa, ostoba voltam. Ezt tudhattam volna: hát a szabó, a cipész, a szövő stb.

— Egyáltalában csodálatos, kedves Jenő, mily gyakran kell dolgozni egy nagy sereg embernek, hogy elkészítsen számunkra egy egész kis szükségletet, vagy edényt. A tárgyakon nem is látszik, milyen sok emberi kézen kellett keresztül menniök, mielőtt a mi használatunkra elkészült.

— Úgy, papa? Ez előttem egészen új. Kérlek papa, mondj nekem egy ily tárgyat.

— Nos, például a kanalad, a mivel este a levesedet eszed.

— Az egyszerű kanál?

— Igenis, fiam, ezen egyszerű tárgy bizonyára 15—20 pár kézen ment keresztül, mielőtt te kezébe vehetted volna, hogy vacsorádat elfogyassad.

— De ez csodálatos, papa. Akkor nekem jól meg kell nézni a kanalat, ha haza megyünk.

— Tedd meg, Jenő. De te nem fogod meglátni rajta. Éppen így van például egy gombostűvel, egy darab papírossal, egy darab cukorral.

— No látod, papa, én ezt még mind nem tudtam és a cukrot úgy szeretem.

— Igen, Jenő, te még némely más dolgot is meg fogsz tanulni.

— De, papa, nem ismersz még valami más tárgyat is, a melyen jó sok embernek kell dolgozni? Kérlek, mesélj valamit erről. Látod, ott egy jó árnyékos fa van. Úljunk le oda, hogy zavartalanul hallgathassalak.

— Azt megtehetjük. Megteszem kérésedet s annak örülök, ha te elbeszélésemből megtanulod, hogy minden ember a másikért van itt, hogy ezért senkinek sem szabad a másikat megvetni, mert mindegyik a saját módja szerint használ a másíknak.

— Úgy, papa, én szépen ülök.

— Mi van a lábaidon, Jenő?

— Csizma.

— Úgy-e, te azt gondold, hogy a csizmát a cipész csinálja?

— Igazad van, papa. Én még sohase gondoltam mást, mint hogy a cipész készíti a csizmát. És többet most se gondolok hozzá.

— Nos, tehát figyelj.

— Tehát a csizmákról fogsz nekem mesélni?

— Egy pár csizma. Ez a czime az én elbeszélésemnek.

— Akkor már csakugyan kíváncsi vagyok rá, papa.

— Volt egyszer egy király, aki születése napját ünnepelte. Azon sok ajándék közt, melyet kapott, volt egy pár gyönyörűen kidolgozott csizma. Ezen csizmák neki különösen nagy örömet szereztek, a miért ő hálás is akart

lenni. Ezért az újságok által tudatta, hogy minden ember, ki a csizmákon dolgozott, jöjjön egy bizonyos napon a kastélyba.

Eljött a nap. A kamarás hozzá ment és mondá: «Fölség, az emberek, kik a csizmákon dolgoztak, a vörös teremben vannak összegyűlve s fölségedre várnak.»

A király a terembe lépett s azt gondolta, hogy egy pár cipészt talál ott. Mily nagy volt bámulata, mikor egy egész sereg különböző öltözetű embert talált ott.

— Ti igazán mindnyájan a nekem ajándékozott csizmákon dolgoztatok? kérdé, körültekintve a széles körben, melyet az emberek alkottak.

— Igen, Fölség? hallatszott egyhangulag minden torokból.

— Nos, akkor kíváncsi vagyok mindent megtudni. — Mit segítettél te fehér sapkás?

— Én az a paraszt vagyok, aki azt a birkát és marhát neveltem föl, melyeknek bőrét a csizmákhoz felhasználták.

— Jól van, paraszt. — És te, ott a fehér kötényben?

— Én vagyok a mészáros, aki e két állatot le vágtam.

— Szép. — És te?

— Én a fonó vagyok, ki a fonalat fontam.

— Úgy, úgy. — És te abban a zöld öltönyben?

— Én munkás vagyok s én csináltam a fonószéket, a melyen a fonál fonva lett.

— És te, zöld kötényes mit akarsz?

— Én vagyok a kefekötő, tölem veszi a cipész a kefét, mellyel cipőit kikeféli.

— És te ott?

— Én vagyok a kovács, ki a cipésznek a kalapácsot szolgáltatja.

— Mindenesetre a cipész kalapácsot is használ. De mit akarsz te itt, a bőrkötényes s elöl a lámpáskával?

— Én egy bányász vagyok s én bányászom a vasat, a melyből a kovács kést csinál a cipésznek.

— Ah, úgy. — S a szomszédod?

— Én kovács vagyok s én csinálom a szögeket.

— Teljesen rendben van. — De úgy látszik, itt még egy kovács van?

— Igenis, Fölség! Én is kovács vagyok. Tölem hozza a cipész a kést, ollót.

— Nos, most jön az utolsó. Nagyon kíváncsi vagyok, milyen részed van neked a csizma csinálásban?

— Fölség, egy nagyon nagy. Igen, bizonyára

a legnagyobb az összes jelenlevők közül. Mert én maga a — czípész vagyok.

— Ej, azt hiszem! Te vagy a korona a te társaid közt. Nos, kedves emberek, én komolyan esodálok, hogy egy pár esizmához ilyen sereg kéz kell. Azután örülök, hogy mindnyájan megjelentek és hogy oly testvériesen dolgoztok egymásnak. Jutalmul pedig ma este mindnyájan nálam ehettek. A kinek a közelben van a felesége és gyermekei, az elhozhatja, hogy azok is örüljenek. Ha kedvetek van, estebéd után táncolhattok is. Nos, most menjetek, legyetek vidámak!

— Ez volt kedves Jenő, a esizmákról szóló történet.

— O, papa, én azt gondoltam, hogy a sornak sohase lesz vége. És mégis megérttem, hogy ezen emberek mind ide tartoznak. De ki látná ezt egy pár esizman?

— Ez az én véleményem is, fiam, hogy sok tárgyon nem is látszik, milyen sok ember fáradt vele. Ezért nem szabad egy embert se, bármilyen kézműves legyen is, kevésre becsülni, mert ő is egyik munkás tagja a társadalomnak.

— O, papa, ezen elbeszélést megjegyzem magamnak.

Rónay K.

MINDENFÉLE.

József császár egy esütörtöki napon lapdázó diákok mellett haladt el. Egyike a játzóknak véletlenül jól hátba dobta. A császár megfordult s kissé ingerülten jegyzé meg: «Naplopók, jobb volna, ha az előadást hallgatnátok!» — A játzók közül egyik gúnyosan visszavágott: «Együgyü ember, még azt sem tudja, hogy ma szünetnapunk van!»

Kotzebue egyike volt a világ legtermékenyebb íróinak. Összesen 15 szomorujátékot irt 49 felvonásban, 60 színjátékot 174 felvonásban; 73 vigjátékot 153 felvonásban; 36 bohózatot 53 felvonásban, 11 paródiát 14 felvonásban; 13 prologust 15 felvonásban; 17 énekes darabot 33 felvonásban — összesen 219 darabot 489 felvonásban — és ezenkívül 20 kötet prózai munkát.

Shakspere egyszer saját darabjában a királyt játszotta, a midőn igen közel állott a királyné páholyához. Éppen parancsot osztott inasainak, midőn a királyné, megpróbálandó hogy megzavarható-e szerepében, zsebkendőjét a szinpadra ejtette. Shakspere nem jött zavarba, hanem így szólt: «Mielőtt parancsomat végrehajtjátok, emeljétek fel testvérünk zsebkendőjét!» A királyné megmosolyogta és megtapsolta a szerencsés ötletet és hízolgőleg nyilatkozott a nagy művész lélekjelenlétéről.

A halálos ágyon. *Rafael* 1520. év nagy-péntekjén halt meg, mikor Jézus menybemenetelét festette. *Petrarca* könyvtárában olvasva halt meg. *Newton* órájának fölhuzása közben halt meg. *Napoleon* e szavakkal: Tête de l'armée! *Byron* «Hagyjatok aludni!» *Haydn*: «Isten tartsa meg a császárt!» *Goethe* «Világosságot, több világosságot!» *Washington* «Mindén jól megy!» *V. Frigyes* «Egyetlen csepp vér sem fertözi kezeimet!» *Julius Caesar* «Te is fiam, Brutus!» *Baltány* Lajos «Éljen a haza!» *Vörösmarty* nejeről, *Garay* gyermekeiről szólt.

Rembrandt, a híres festő igen vagyonos ember létére ebédre rendszeren heringet és egy kevés sajtot evett; *Lessing* a lencsét, *Schiller* a sonkát szerette; *Torquato Tasso* a becsináltakat kedvelte, a salátát is csukorral ette. XII. Károly svéd király legjobban a vajas kenyeret szerette; *Napoleon*, *Voltaire* és *N. Frigyes* kielégithetlen kávéivók voltak; *Vörösmarty* a jó marhasültet nem adta bármi másért; *Széchenyi* valódi francia pezsgő nélkül nem ebédelt jó izüen; *Petőfit* meg a tejfeles tormával bárhonnan meg lehetett szalasztani. *Teleky László* rendkívül szerette a theát, *Bajza* pedig a gyümölesöt.

Kedves ajándék. Apa. Olyan nincs, hogy én dobot vegyek a születésed napjára. Tudod, hogy ki nem állhatom a dobolást.

Fiu. De apa, hiszen csak akkor fogok dobolni, ha alszol.

HUSVÉT RÓMÁBAN: A PÁPAI AUDIENCIA.

Johann története.

(Elbeszélés a szabadságharc idejéből.)

Írta: Sárffy Aladár dr. tanár. (2.)

A világsi gyászt a vérboszu napjai követték. Először a szétszúrt hadsereg vezéreivel végeztek, a kisebb emberekre csak azután került a sor. A tél bekövetkeztével szuronyos zsoldárok járták be a falvakat, feldulva a családok szentélyeit. Elhurczoltak mindenkit, kihez a gyanú vagy a magánbosszú hozzá férhetett. Gruber jól tudta, hogy ő is rováson van. Lehetetlen, hogy a bitvai zsilip megeresztése be ne lenne írva a fekete könyvbe.

Kora tavasszal fogták el az első embert falunkban, a tiszteltest, ki a szószeiken az «elnyomott hazáért» imádkozott. Ez figyelmeztetés volt Grubernek is. Ettől fogva úgy élt, mint az üldözött vad és nem mert többé egy éjlet se a malomban tölteni. Lopva, áruhában kóborolt a környék malmaiban, de az elfogatására kiküldött poroszlókat mindig sikerült kijátszania. A molnárok mind egyetértettek vele. Végre is saját dobogó szive csalta a csapdába.

Kis fia himlőbe esett. Az apai szeretet legyőzte benne az élet állati ösztönét; már két napja ott virraszt gyermeke mellett. . . . A kis Johann láztól piros arczzal vergődött a párnák közt s a mint kissé elesenedett, Gruber kimerült testén is erőt vett a természet. Elaludt.

Zsuzsa asszony ellenben a szemét se hunyta le ez éjjel, kettős aggodalma közt. A házi eb föl-fölhangzó ugatása nem zavarta őt, de midőn éjféltájban idegen hangok is vegyültek a garat megszokott zakatolásába, felült és hallgatódzott. Botorkálást, majd halk dőbögést hallott az ajtó előtt. Aggódo félelemmel osont az ablakhoz és óvatosan félrehuzta a függönyt. Fegyveres alakokat látott ólalkodni a malom körül.

— Johann, — költögeté csöndesen az urát, — Johann! Kelj föl, itt vannak a zsoldárok! . . .

Gruber hirtelen föleszmélt. Gyorsan magára kapkodta ruháit, úgy, hogy mire először kopogtak az ajtón, ő már a száraz kerék körül járt, melynek hengere fölött ügyesen átkúszott a külső vízeresztőhöz. Innen nézett körül s egy zsoldárt látott állani a malom felső ajtajánál. Rézhegyű sisakjára rásütött a hold. Az erdő felé tehát el volt már zárva a menekülés útja.

— Élve nem fogtok el, vérszopók! mormogá s merész elhatározással bele akart kapaszkodni a vizes kerék valamelyik lesiető lapátjába, hogy azon ereszkedjék le a malom alá.

A lesben álló zsoldár figyelmessé lett a mozgó fehér alakra és rákiáltott:

— Halt! . . . Wer da? . . .

Választ nem kapván, lövésre tartá készen fegyverét.

Grubernek nem volt vesztegetni való ideje, gyorsan kellett határozni. Erősen belefogódzott egy lefelé haladó lapátba s már-már lejutott a vízig, midőn a zsoldár czélba vette s rálőtt. A lövés talált és a molnár lezuhant. A golyó bal-karját zuzta össze, melynek csontszilánkjai közül megindult a vér. Pár pillanatig a hűs habokban áztatta sajgó sebét s azután a macska ovatosságával elmászott a fűzfabokrok közé, melyek elfődték az üldözők elől.

Nyomban megélnéült a malom környéke. Őt-hat zsoldár bujt elő a lövésre s megindult az embervadászat, de a véryomok elvesztek a parton. Hiába verték föl a malom táját, hiába lövöldöztek be az indás parti bozót-sűrűjébe — nyoma veszett a szökevénynek.

Már jól fenn járt a nap, midőn üvöltő kutyaugatás hallatszott a közeli urasági gabonaföldekről. A zsoldármester figyelmessé lett a hangra s kémszemlére indult embereivel az ölnyi magas rozstábla mentén. Az ugatás hirtelen megszűnt, de a helyett az érésnek indult rozsbán csörtetés lett hallhatóvá s néhány pillanat múlva a malombeli komondor ugrott ki belőle. De mihelyt észrevette az idegeneket, morogva tünt el a gabonában.

— Utána! . . . Itt kell lennie! kiáltá az őrmester s a zsoldárok fölfont fegyverrel követték, szélesen letiporva a zizegő gabonát.

Saját hű kutyája lett árulójává a molnárnak, ki emésztő sebláztól lihegett a mint reakadtak a rozstábla közepén. Ruhája félig letépve hevert körüle és széttört meztelen karján feketélt a megaludt vér.

A zsoldárok eszméletlen állapotban emelték a kocsira, hogy beszállítsák Pápára. Grubernek közel volt a megőrüléshez. Hiába térdelt le a szívtelen poroszlók elé, hiába esengett, hogy őt is vigyék magukkal, hogy a lázbeteg ölébe nyugtathassa fejét; puskatussal válaszoltak neki és félrelökték az utból.

A hogy a kocsi elrobogott a malom elől, a kétségbeesett anya kebléhez szoritá beteggyermekét és zokogva rohant el utána. Még mindig hitte, hogy utoléri őket és utóbb mégis csak fölrimánkodja magát a kocsira. — Az erkölcsi erő oly emberfölötti testi erőt adott a gyöngé asszonynak, hogy egész a pápai határig követte a menetet, de az agyaglyuknál már kimerülve rogyott gyermekére. Falubeli fuvarosok bukkantak rájuk az útszéli árokban. Fölemelték az

emberi formájából kikelt asszonyt, ki alatt ott feküdt az eltörzült arczu kised — holtan!

Gruberné otthon eszméletre tért, de a hogy tekintete megmerevült gyermekére esett, teljes erővel kitört rajta az örültség. Kirántotta magát az ápoló karok közül, fölkapta a tetemet és mielőtt megakadályozhatták volna, elrohant vele a malomba, hol a lapátos kerekek közé ugrott . . .

Grubert a végzetes zsoldárgolyó menté meg az akasztófától. Börtön helyett kórházba vitték, hol beforrott ugyan a sebe, de most már egyik karjára is béna lett. Mikor kerülő uton tudomására jutott családja nyomorult elpusztulása, a csendes téboly egy neme vett rajta erőt. Kezdetben nem hittek neki. Ráfogtak, hogy szimulál és így akar megmenekedni a halálbüntetéstől. Csalódtak. A megzavart elméjű embert később se adhatták át a hóhérnek. E helyett átkerült a mizeriek magas kőházába, a tébolyodottak közé. Itt morzsolt le két évet. A zavartalan élet és az emberies bánásmód oly jétékonyan hatott feldult idegzetére, hogy világsos időközei mindig gyakoribbak lettek s az első amnesztiával őt is szabadon bocsátották.

Haza jött szegény ismét, feldult otthonába. Első útja a vadvirágos sírhalomhoz vezetett. Nem borult rá jajveszékli zokogással, hangos zugalódása se verte fel a temető csendjét, hanem letérdelt a halottait jelző kis fakereszt mellé, elfődte arcát és szívében zokogott! . . . A férfi szívfaidalmát nem enyhítik a könyvek, neki fenékiig ki kell üríteni az örömpoharat! . . .

A község újólag kezére bocsátá a malmot, melyhez életének édes és keserű emlékei fűződtek. A munka és elfoglaltság pedig visszadta neki régi ép elméjét, bár korábbi trefás jó kedve csak elvétve csillant föl. Mosolyogni csak akkor látták az örlök, ha egy-egy ölbeli gyermeket hoztak a malomba. Karjaiba vette és csókolgatta a csecsemőket — mig erőt nem vett rajta az elérzékenyülés. Ilyenkor rendszeren könyezve fordult ki a malomból.

Legkedvesebb foglalkozása a halászat volt, melyet szokatlan módon üzött. Fölkuporodott a magos agyagos partra és innen lödözte a halakat a Bitvában. — Néha-néha meglepte a bus melankólia s órákon át elüldögélt a vízparton mozdulatlanul, mint a nirvánát bámuló indus a tengerparti szirten. A pápai porzó országutat nézte, melyen ördögtánczot járt a forgó szél . . . Máskor meg bevette magát a temetőbe s a gondosan ápoló sírhalom virágait öntözgeté. Itt találták meg pünkösdi hajnalán

— halva. Megmerevült karjai görcsösen fogták át a fakeresztet, mely alatt szerettei pihentek. Ott domborodik már az ő frissen hantolt sírhalma is közelükben.

Legyen neki könnyű a haza földje, mely nem szülte, bölcsőjét se ringatta, csak hantjával takarja őt! . . .

(Vége.)

É fölfedezések jelentősége.

Vázlat.

Beszédes: Hatásra ellenhatás.

Tárgyalás: A) A fölfedezések következményei Amerikára nézve.

1. Kalondorok beözönlése.
2. Az indiánok leigázása.
3. Alkalmazások a bányá és földművelésnél.
4. Pálinka. Ragályok behurcolása. Az indiánok pusztulása.
5. A rabszolgakereskedés.

B) A fölfedezések következményei Európára.

1. Az ingóvagyon kifejlődése; a hűbériség bukása.
2. Spanyolország gyors emelkedése.
3. A politikai egyensúly helyre áll.
4. A világkereskedés a Földközi tengerről, az Atlanti oceaúra megy át.
5. Kalmárnépek supremáciája a tengeren.
6. Nemzetgazdasági hasznok.
7. Hatás a tudományokra.

Befejezés: A fölfedezések általános eszméje.

A történelemben nincs helye véletlennek. Esemény szül eseményt, bekövetkezett dolog idéz elő hatást, actio után oly elmaradhatlan biztonsággal, mint a végzet, lép be a reactio. «Actio parat reactionem» — ezen hatalmas bölcsesleti elv tán sehol sem nyilatkozik meg oly szembezőkö élességgel, mint azon fenséges kontraszt lényegében, a mely a középkor és újkor közt áll fenn. A szellemi sötétség helyére merész felvilágosultság, a homályban tapogatózó tudatlanságára rettenhetetlen kutatás vágy, a sivár társadalmi elkülönöttségére a barátságos érintkezés, a műveltséget adó közlekedés eszméje szökken. A középkor kétségbeejtő lassu társadalmi és szellemi vajudása után megdöbbenő gyorsasággal születik meg az új időszak. És eme bámulatos átalakulást Byzanc megdöltére, a renaissance áramlatára bekövetkezett fölfedezések kora eszközölte ki.

Az 1492. október 11-én a «Nina» árboczo-

sarából feltörő kiáltás: «szárazföld!» egy új, egy nagy idő kezdetét jelöli. — Columbus, a fölfedezők e titánja, ismeretlen tengereket futva be, «új világokat szerez Kasztília- és Leonnak»; Vasco di Gama, a Camoens által dicsőített levante, megteszi a keletindiai utat, Cortez, e vakmerő lovag, meghódítja Mexicót, a kalandor Pizarro Péru igázza le. Ezeké az oroszlánrész a fölfedezések nagyszerű munkájában. — Uj földrész tárta ki kapuit a világ számára: Amerika.

És a fehérek birtokukba vették e szűz kontinentet. Ámde hogyan? Nyílt zsákmánynak tekintették, a melyet csak ki kell zsákmányolni, rengeteg kincseit kezeikbe keríteni. Európa népeinek alja, a társadalom söpredéke, birni vágyó kalandorok rajai rohantak a dus konczra. Aranyláz fogta el a nemzeteket, a mesés Eldorádó-ról álmodoztak, szerencséhajhászni vitorláztak át az új világba. A lovag abbahagyta a harezot, a kézműves félredobta szerszámain, szegény és gazdag, boldog és boldogtalan vándorolt a tengeren tulra. Naiv bizalommal, kíváncsi bizalommal fogadták a szegény indiánok a «halványarcu»-akat, nem sejtve, hogy leendő könyörtelen elnyomóikat, vérszomjas zsarnokaikat üdvözliz bennük. S a jövevények hozzáálltak a leigázás kegyetlen munkájához. Állatoknak, tárgyakként tekintették a szerencsétlen benszülötteket, aranyukat s mi drágább ennél, szabadságukat elragadták. Már Mexikó, Peru meghódítása is szörnű kegyetlenséggel ment végbe; Cortez és Pizarro ezrenként üldöztek az indiánokat, de ez még semmi volt a később történetekhez képest. A gögös jövevények vérfagyraló, égbekiáltó dolgokat műveltek, melyeknek csak az olvasásánál is a legmélyebb szájalom és harag fogja el a mai kor gyermekét.

Csakhamar azonban belátták a spanyolok, hogy az igazi arany Amerika kanaáni földjében, az óriási termelő képességű talajban, az áldott klimában rejlik. Behozták Európa hasznos növényeit, melyeket az új földrész képzelhetlen bőségben produkált azután. Nagy gondot fordítottak a cukornád művelésére, bányákat nyitottak, keresni a föld méhében az aranyat. Természetes, hogy a porig alázott indiánokat hajtották csapatszámra e tetetlő munkához, ezen népfajt, mely az európaiak jövetele előtt paradicsomi jólétben élte napjait, nem szokva a fárasztó dologhoz, hisz a jótékony természet azt a keveset mit elvetett, tisztesen gazdag aratással jutalmazta meg. Nem esoda, ha gyenge szervezetük nem bírta meg az embertelen bánásmódot, a nehéz föld- és

bányaművelést. Nagy számban döltek ki és haltak el. Hozzá még az európaiak behozták a pálinkát, ez átkos, tetet-lelket eltompító szeszt. Nemsokára a mértéktelen alkoholivás démona megfészkelődött a rézbőrűek között és tönkresilányító igájába vonta egész valójukat. De ez még nem vala elég. Az indiánok nyhe égaljuk alatt mindedig, úgyszólván, nem is ismerték a betegséget és ime most a spanyolok, behurcolták a legveszedelmesebb ragályokat. A himlő és dögvész iszonyuan pusztítá a népfajt, úgy, hogy lassankint kihalásnak indult. Bebizonyult tény, hogy 1492-től 1535-ig, tehát Kolumbustól Pizarróig 10 millió indián veszett el.

Ily állapotok azonban nem tarthattak örökké. A művelt Európa fölemelte tiltó szavát a spanyolok irtalmát nem ismerő vandalizmusa ellen: a pápák hangosan kárhoztatták az embertelen eljárást; V. Károly, a nagy császár a kegyetlenek ellen szigorú törvényeket hozott és fellépett Las Casas, Chiapa püspöke, kit méltán illetnek az «indusok apostola» szép czimével. S az indiánok szabadok is lettek, ámde oly áron, mely örökre szegényfolt marad az emberiség civilizációjában, mely pellengerre állítja a polgárosultság humánus érzületét.

(Folyt. köv.)

VÁZLAT.

A figyelmességről.

A) Figyelmesség az ember legfontosabb kötelessége. Mint kötelesség etikai, mibenléte és feladata azonban lélektani vizsgálat alá van vetve.

B) A figyelmesség fogalma és feladata.

I. Fogalma.

1. A fogalom tartalma: a figyelem a lélek bizonyos irányulása valamely szellemi vagy anyagi tárgy felé.

2. A fogalom köre, nemei:

a) Melyek azok?

a) erőszakolt figyelem,

b) önkéntes figyelem vagy érdeklődés;

b) a két nem egymáshoz való viszonya: az erőszakolt figyelem az önkéntesre vezet; az önkéntes nem mindig kitartó és ekkor az erőszakolt újra szükségessé válik, hogy segítségével ismét önkéntes figyelemre tegyünk szert.

II. Feladataik.

1. Szükségünk van a figyelemre: a tárgyak felfogásánál, ha azokról képet akarunk nyerni,

a) érzéki dolgoknál, hogy azokat oly bizto-

saknak vegyük, hogy azok biztosságáról meggyőződve emlékezetünkbe vessük. (Enélkül nyílt szemekkel is alig látunk valamit pl. egy tájból, melyben járunk; az egyes tárgyak jól láthatók, de a lélek nem fogja fel azokat);

b) szellemi tárgyakkal, hogy azokat megértessük és így emlékezetünkbe vessük. (Különb. «az egyik fülbe jutott dolgok a másikon kijönnek».)

2. A képek visszaidézésénél:

a) a figyelmesség előtt az emlékezet egy ködbe burkolt tájékhöz hasonló.

b) a figyelmesség a fáklya, mely e vidéket megvilágítja.

III. A figyelmesség fokainak különbözősége, hatásuknak és így feladatuk megoldásának különbözőségét tételezi föl:

1. A felfogásra és benyomásra nézve

a) érzéki dolgoknál: pl.

a) látni, nézni; videre, spectare;

b) hallani, hallgatózni; audire, auscultare;

c) érezni, szaglálni; olfacere, odorare;

b) Szellemi dolgoknál:

a) ismerni tanulni, tudakozódni,

b) megérteni,

c) belátni kitanulni.

2. A visszaidézésnél:

a) Minél intenzívebben lett a figyelmesség a feltalás céljává, ennélfogva minél élesebben, határozottabban lettek a dolgok érzéki vagy szellemileg felfogva,

a) annál élesebben, határozottabban és tisztábban lesznek az emlékezésnél reprodukálva;

b) minél nagyobb és intenzívebb céljává vált a figyelmesség az emlékezésnek, minél erősebben és szükségképp gyakrabban ismételtetik az erőlködés valamire emlékezni, annál előbb fogunk különben elfeledett képeket föllelni.

c) A figyelem nagyobb vagy kisebb intenzitása a tárgyak nagyobb vagy kisebb különbözőségétől függ. Ezért az elkülönítés a figyelmesség áldásdus tevékenységének egyik fő feltétele.

§3 amateur-fotografálásról.

II.

A fotografáláshoz első sorban is fotografáló gépre van szükség.

Miből áll e gép? Egy elzárt kis szekrényből, mely belül sötét s a melynek a hátulsó lapján egy homályos üveg lap van, mely helyéből ki-mozdítható, az előrészen pedig egy lencsének nevezett jó nagyító üveg áll.

Az egész készülék egy három lábú állványon

nyugszik, melynek lábai mozgathatók, hogy a gép közelebb vagy távolabb vihető s a lefotografálandó tárgyhoz alkalmazható legyen.

A fotografálásnál a felveendő tárgy képe egy, e célra elkészített lemezen fog lerajzolódni, mely lemez a fény iránt rendkívüli érzékenységgel bír. Ezért a gépbe való betetés előtt elzárt helyen tartjuk, hogy fény ne érje s u. n. kazettában tesszük a gépbe, a hátulsó homályos üveg helyére. E kazettának jól zárónak kell lennie.

A fotografáláshoz szükséges kellékek még: a sötét szoba, vörös lámpás, előhívó szerek, másoló ráma és az érzékeny papírlap.

Ha valamely tárgyat le akarunk fotografálni, először is érzékeny lemezt kell szereznünk, a mely a kereskedésben készen kapható. E lemezek közül egyet-egyét a kazetta két oldalába beleteszünk, jól ügyelve, hogy a fény ne érje őket, miért is ezt teljesen sötét szobában este kell elvégeznünk a vörös lámpa fénye mellett, s a kazettát fekete szövetbe tenni, hogy a lemezt valahogy fény ne érje.

Gépünket a lefotografálandó tárgy elé állítva fejünket a géppel együtt betakarjuk s a hátul levő homályos üvegen a lefotografálandó tárgy képét nézzük — e kép fordított alaku lesz — s addig igazítjuk a gépet, közelebb vagy távolabb vive azt, míg a fotografálandó kép körvonalai élesen és tisztán kiválnak. Ha a kép tisztá, akkor a lencsét beföldjük s a homályos üveget kiemelve, helyébe a kazettát tesszük, kinyitva azon oldalát, mely az érzékeny lemezt elfödi s ugyanekkor a lencsét is szabadá tesszük. A tárgy képe pár pillanat múlva a lemezen lerajzolódván, a lencsét ismét elföldjük, a kazettát pedig bezárjuk.

Jó minél több kazettát szerezni, hogy egyszerűen több fölvételt eszközölhessünk. Minden kazettába ugys két lemez fér, miért is egy és ugyanazon tárgyról, főleg kezdőnek, ajánlatos két fölvételt csinálni, hogy azt a képet készíthessük el, a melyik jobban sikerül.

Az ekként fölvett képet a kazettában bármédig hagyhatjuk, csak arra kell ügyelni, hogy fény ne érje, mert akkor a lemez elromlik s képünk vagy elmosódik, vagy foltot kap.

(Folytatása következik.)

IRODALOM.

Millenniumi történet. Az Athenaeum r. társaság kiadásában megjelenő «A Magyar Nemzet Történe» című tíz kötetes nagy munkának (millenniumi kiadás) első kötete immár befejezést nyert. Az első kötet önállóan, gyönyörű piros diszkötésben minden hazai könyvkereskedőnél kapható, akik pedig füzetekben szerették meg a kötetet, a magyaros motívumokban disz-

lekedő bekötési táblákat most már szintén megkaphatják. Az előfizetők most már tájékozást nyerhetnek az első kötet után, hogy apró, mindenki által minden mégerőltetés nélkül hetenkint teljesíthető 30 krajcárnyi részletfizetések útján mily rendkívüli becses, nagyszabású történelmi munka birtokába jutnak, melyben a legkimerítőbben, a legnagyobb alaposággal van megírva a magyar nemzet ezeréves multja. Minden más forrást egészen feleslegessé tesz ez a munka, mely a történelmi tudomány legújabb vívmányai nyomán készült, a legkiválóbb szakferfiak közreműködésével. Az első kötet ezen utolsó füzetét a herceg-prímás bevezetését, «A Germán népvándorlás kezdetét», majd «A hunn uralmat», a «Germán uralmat» és az «Avarok korszakát» tárgyalják. Ezekben a befejező füzetekben a szóban levő korszakra vonatkozólag egész sorozat szövegek vannak közölve, a melyeknek legnagyobb része még ismeretlen a magyar olvasóközönség előtt. Nem mulaszthatjuk el ez alkalommal azon remek kötésre figyelmeztetni olvasóinkat, melyet az Athenaeum a Millenniumi Történethez a magyar stílus díszítések mesterével Hollós Károly tanárral készítettett; melynek előlapja egy Vágó Pál által megrajzolt ősmagyar lovas alakot ábrázol egy székely kapuba állítva. A félbőr-tábla külön is kapható: ára 1 frt 40 kr. Az első kötet ára az említett díszkötésben 8 frt.

Az 1848-49-iki magyar Szabadságharcz Története című nagy illusztrált munkából most jelent meg a 33-ik füzet, a melyben az erdélyi oláhok pártütését s ezzel kapcsolatosan szörnyű kegyetlenségeiket mondja el. A füzet értékét nagyban emelik az oláhok rémtetteiről közölt képek, a melyek még eddig sehol sem jelentek meg.

FEJTÖRŐ.

1. Számtani kérdés:

Két jó barát zsebpénzét számítva azt veszi észre, hogy, ha az egyik pénzének négyzetéből a másik pénzének négyzetét levonják, a különbség 3920 frtot tesz ki; ha azonban a nagyobbik pénznek négyzetéből mind a kettő pénzének szorzatát levonják, a különbség 2352. Mennyi pénze volt mindenkinek?

2. Földrajzi kérdés:

Melyik földterület az, a mely 1885-ben keletkezett az európai hatalmak közös megegyezéséből? A belga király védelme alatt áll és számos európai teleppel díszkedik (Beküldő Csiszár József.)

3. Történelmi kérdés:

Ki volt az a férfiú, a ki Londonban 1828. január 30. született angol nemesi családból? Hol tanult? Hova menekült s melyik két városban tüntette ki magát? Ki fogatta őt el és hova záratta be? Mikor szabadult ki onnét s mi lett vele aztán? (Beküldő Luszt Ferencz.)

4. Természetrizai kérdés.

Melyik az a növény, mely kevésbé jó talajban is megterem? Alacsony bokra van, virága halvány rózsaszínű, gyümölcse pedig cseresznye nagyságu mérges zöld bogó? (Csiszár J.)

5. SZÁMTANI FELADAT.

— Csiszár Józseftől. —
Szorzandó . . . 1
Szorzó . . . 1
Szorzat . . . 11111

mind a szorzóban, mind a szorzandóban a pontok helyébe azon hiányos számok teendők, melyek szorzata a keresett eredményt adja.

6. SAKKREJTVÉNY.

— Ferenczy Jánostól. —

he	Tár	gya	tő	hol!	de	on	a
id	Meg	ér	len	gár	lak	se	tün
to	te	a	Vá	rik	A	fény	fyg.
hön	el	mány	nos	nap	bök	fa	nines
ha	dal	fel	mé	reny	de	u	Büsz.
va	Mely	Já	a	nak	sze	e	Csal
mo	van	sir	tő	ped	tán	ke	mi
a	fu	soly	za	di	Az	ve	futsz

Csak azoknak neveit közöljük, a kik legalább 4 rejtvény helyes megfejtését beküldik a határidőig. A megfejtők közt egy értékes könyv sorsolatik ki. **Megfejtési határidő: 1895. április 21.** A határidőn túl beérkező megfejtéseket nem vesszük figyelembe.

A 13-ik számban közölt talányok megfejtései: Számtani kérdés: a) $x=11$ b) az a szám 6
Földrajzi kérdés: Csaba—Jankovác: Baja—Vác.
Történelmi kérdés: Aristides az igazságos, kit 483 Kr. e. Themistocles tanácsára száműzték, de 480-ban visszahívták s Plateánál az atheni hadat vezette. Halála után azt jegyezte fel róla a történelem, hogy igazságszerete annyira fölülmulta önérdékeit, hogy vagyonátalanul halt meg s az állam költségén temettetett el.
Természetrizai kérdés: A vizi ezietkány (crossopus fodiens)
Szótagrejtvény: Beöthy Zsolt. **Csigarejtvény:** Tanulók Lapja képes hetilap.

Helyesen megfejtették: Kátay Ferdinánd, Hodács Ágoston, Biela Ernő, Komáromy Frigyes, Schwimmer Sándor, Schweiger Gyula, Varga Elemér, Bernstein Andor, Bogdány Géza, Kovács János, Heumann Gyula, Grüner Rezső, Pletikoszics András, Schmied Ernő, Weisz Jenő, Vincze Aurél, Kun Béla, Mosonyi Emil, Müller Jenő, Orbán Károly, Szilberleitner Fer. Kaiser Lázár, Juga Jusztin, Fleckenstein János, Havas Nándor, Balkányi Kálmán és Béla, Oppenheimer Ferencz, Cortescu Mihály, Kélenyi Testvérek, Porde Gyula, Péter Theofil, Breiner Pál, Terzin Miksa, Schleifer Frigyes, Tarassin József, Vidovics Dániel, Raab Antal, Strausz Pál, Jerszabek István, Grósz Sándor, Horváth Dénes, Lindauer Ferencz, Janosy Jenő, Gödri Béla, Fashing János, Ney Lajos, Ligeti Ernő, Schandl testvérek, Idakéri Győző, Kövy Kornél, Benedek Jenő, Würtzler Vilmos. A jutalmat Varga Elemér nyerte el.

Jelentés

az irodalmi pályázatokra beküldött dolgozatokról.

A Tanulók Lapja ez ideig első számában kitűzött pályatételek mindegyikére érkeztek ugyan be dolgozatok, de nem oly számmal, mely ugy az előfizetők számával, mint a kitűzött jutalmakkal arányban volna.

Mi nem tehetünk magunknak e tekintetben szemrehányást, mivel a föladvott tételek nem voltak oly nehezek, hogy azokat az illető osztályok növendékei nem fejthették volna meg, másfelől pedig a kitűzött jutalomdíjak is méltók voltak arra, hogy az ifjúságot munkásságra ösztönözzék.

Ezuttal csak jelezzük, hogy kik küldöttek be dolgozatokat, s felszólítjuk azokat, a kiknek nevei akár tévedésből, akár bármi más okból kimaradtak, legyenek szivesek bennünket erről értesíteni.

Az egyes tételekre a következők pályáztak:

1. *Minőnek képzeled a jó tanulót otthon és az iskolában?* Dávidovics Dezső, Barabás Sándor, Bottlik Géza, Gans Mihály, Sperneák János, Bernolák Kálmán, Borsay Sándor, Medveczky Alfréd, Sáfár Elemér, Tanschitz Félix, Péterfi Tibor, Munkácsy Lajos.

2. *Fordítások:* Becsek Imre, Both Tamás, Csiky István, Berkovics Miklós, Austerveil Géza, Bucics Jenő, Borsay Sándor, Schein Mór, Breiner Pál, Mosonyi Emil, Rapoch Aladár, Hodács Ágoston, Patho Tivadar, Friedmann Ilona, Tenner M., Bodó Sándor.

3. *Jókai «Uj földesur»-jának vázlatja:* Kiss Péter, Bernolák Sándor, Sztupka László, Kapros József, Kelemen Dénes.

4. *Minő világnézet van kifejezve Vörösmarty «Gondolatok a könyvtárban» című költeményében?* Kun Béla, Krausz Ármán, Schiller Bódog, Stockinger György, Varga Elemér, Molnár Béla, Homolka Ernő, Fábrián Gábor, Müller Jenő és Steiner Ernő.

A beérkezett dolgozatok megbírálására dr. Koltai Virgil és dr. Horváth Cyril főgimnáziumi tanár urakat kértük fel, a kiknek bírálatát lapunkban közölni fogjuk s ugyanakkor a nyerteseknek a jutalmakat megküldjük s a jutalmazott dolgozatokat lapunkban is közölni fogjuk.

VEGYESEK.

A beköszöntött husvéti ünnepek alkalmával olvasóinknak boldog ünnepeket kívánunk.

Tisztelettel kérjük előfizetőinket, legyenek szivesek az előfizetési összeget a kiadóhivatalba beküldve előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében akadály ne álljon elő.

Tanulmányut. A lugosi főgimn. harminczöt tanulója, igazgatójuk és három tanár vezetése mellett Fiuméba tanulmányutra rándult. Utközben a fővárost is megtekintették, megnézve a nevezetesebb középületeket, szobrokat, tereket, utcákat stb. A kirándulás husvét szerdaig tart.

Gyászhir. Ecsedi Jenő a szatmári gimn. szép reményekre jogosító 4-ik osztályu tanulója ápril 2-án tüdővészben elhunyt. Temetése általános részvét közt ápril 4-én volt.

A dévai m. k. áll. főreáliskola önképzőköre f. évi április hó 20-án «Estélyt» rendez saját pénztára javára. A műsor a következő:

1. Népdalok. Éneklé az ifjúsági dalkar. 2. A városzobában. Irta Herczeg Ferencz. Előadja Berzenczey Domonkos VII. o. t. 3. Opera egyveleg. Előadja az ifj. zenekar. 4. Viharban Dürner Gy.-tól, éneklé az ifj. dalkar. 5. Musset és a Nuit-elegiák. Irta és felolvassa: ifj. Téglás Gábor VIII. o. t. 6. Rozetta belépője. Konti «Cziterás»-ából: Előadja az ifj. zenekar. 7. Marseillése. Éneklé a dalkar. 8. Tánecz.

A hangulatból itelve az estély sikerülni fog.

A nagybányai m. kir. áll. főgimn. önk. köre folyó év febr. 23-ától márcz. 30.-áig két bíráló, egy rendes és márcz. 15-én az ifjúsági dalkör közreműködése mellett ünnepélyes gyűlést tartott, melyet a dalkör a «Szózat» éneklésével nyitott meg. Ezután Gyirász László VIII. o. t. «Miért ünnepeljük márcz 15-ét» czimén és Jozepovich Hers VIII. o. t. «Hogyan mozdíthatja elő az ifjúság a haza javát» czimén lelkesítő felolvasást tartottak. Közben az énekkar a «Reményhez» cz. darabot énekelte. Ezek után R. Nagy Jenő VIII. o. tan. Vörösmarty M. «Jóslat» cz. költeményét szavalta el. Végre az énekkar a «Hymnus» eléneklésével a tárgyak sorát bezárta.

A körnek a fenn jelzett időközben kifejtett munkásságát illetőleg beérkezett 10 mű és pedig: 3 elbeszélés, 2 fordítás, 2 rajz, 1 méltatás, 1 történelmi és 1 tart. és szerk. fejtegetés. Bírálat alá került 7, melyek közül a köv. lettek elfogadva: «A deák természetrajza», szerzője Jozepovich Hers VIII. o. t. «Phoedon v. a lélek halhatatlanságáról» (ford. ném.-ből VI. rész.) szerzője a többi részek megbírálása után lesz nyilván. téve.

Szavaltak: Nagy Jenő és Kaba Tihamér VIII. o. tan.

A soproni főreáliskola Berzsenyi-önképző köre f. hó 17-én tartotta 8. rendes gyűlését dr. Kárpáti Károly tanár ur elnöklete alatt. A jegyzőkönyv hitelesítése után Meller Samu VI. o. t. Petőfi «István öcsémhez» cz. epistoláját fejtegette röviden, de velősen. Krausz Mihály VIII. o. t. megdicséri a munkát, Frank Kálmán VII. o. t. kevesbé. Elnök ur a lényeges hibák felemlítése után elismerést szavaz Mellernek, ki mint kezdő szépen megfelelt feladatoknak. Buzdítja további munkásságra!

«A czirkus életből» cz. munkát elnök ur oly gyengének találta, hogy bírálatra sem tartotta érdemesnek. Visszaadott benyújtójának. Következtek a szavalatok a Gyulai ünnepélyre; szavaltak Gyulaiától: Schvarcz Ernő VI. o. t. «Barátom halálára», Krausz Mihály 8. o. t. «Pókainé», Wapp Sándor VII. o. t. «Pókainé», Uhl Sándor VIII. o. t. «Hazám», Krausz Sándor VI. o. t. «Pókainé». Elnök ur munkásságra buzditván a kör tagjait, a gyűlést feloszlatta.

Jelentés az ujvidéki Vörösmarti önképzőkör II. időszaki munkálkodásáról.

Egy időszak ismét elmúlt, valamint mi is el fogunk mulni. Az van hátra, hogy mi mikép, hogy munkálkodtunk, végre mikép munkálkodott Vörösmarty körünk. Beérkezett 22 mű, ebből közgyűlés előtt bíraltatott 9 mű és pedig 4 próza, 5 költemény. Zsengék tárába ítéltetett 5 mű, felolvasásra 3 mű, elvettetett 1 mű. Volt összesen 7 gyűlés, ebből 3 közgyűlés, 3 bíráló gyűlés és 1 rendező gyűlés. Szavalat volt összesen 5. Ebből I. fokos volt 2, II. fokos 2, III. fokos 1. Ha most az I. időszaki munkálkodást hozzávesszük, beérkezett 52 mű. Közgyűlés előtt bíraltatott 22 mű, marad a III. időszakra 30 mű. Szavalat volt 15. Ebből I. fokos 9, szavalat II. fokos 3, III. fokos 3.

A nagybeeskereki főgimn. önképzőköre működését október elején kezdte. Vezető tanár: Balázs Gyula, tisztikara: Elnök Grób Béla VIII, főjegyző Lóza Jenő VIII, pénztáros Hesz Miklós VIII. Szerkesztő Winter Lajos VII, jegyzőtárs Radocsay László VII. A kör eddtg 12 rendes és 3 rendkívüli gyűlést tartott. A kör igen munkás, ezt mutatják a következők: Szavalat és szóneklás volt eddig 55. Kitüntek Lang B. VIII. és Kelemen K. VII. Az elfogadott művek száma 32. Irták: Grób B. VIII. 11-et, Horváth G. VIII. 1-et, Knopf VIII. 2-öt, Lang B. VIII. 1-et, Mathiasz VII. 5-öt, Radocsay VII. 2-t, Soós Gy. VII. 2-t, Szigethy Vilmos VI. 7-et, Kugelsmann K. V. 1-et. Bírálalt volt összesen 38, kitüntek Lóza J. VIII. Neuman R. VII. A pályatételek a következők: 1.

Mindenszentí Gedeon hazafias és vallásos költeszete. 2. Szónoki beszéd márcz. 15-ére (Lejárt nyertes Grób B. VIII.) 3. Történelmi beszély.

A kör legközelebbi gyűlése Kossuth-gyász-ünnep lesz.

A szatmári Kazinezy-önképzőkör f. hó 10-én tartotta III-ik nagy diszgyűlését igen szép számu közönség előtt Arany János emlékére.

10 órakor d. e. már telve volt az intézet nagy terme igen szép és diszes közönséggel. Először az énekkar énekelt el egy Vadász-dalt Göbb Gy. VIII. o. t. vezetése mellett, ezután szavalatok következtek, majd ismét az énekkar adott elő több sikerült dalt szünni nem akaró tetszészaj és taps mellett, mire fél egy órakor az ülés véget ért.

Szerkesztői üzenetek.

Hodás Á. Szeged. Üdvözlét. Mindent megkaptunk. Az értesítője most már jobb, mint a mult időszakban volt, de azt az egy elégséget a történelemből az év végére talán ki lehet majd javítani? A viselet, a viselet jó is lehetne ám! Ej, Gusztí, ez nincs rendjén. **Borbély L. N.**-körös. Legjobb lesz a tintát boltban venni, nem drága. Különben próbálja meg addig, míg nem sikerül, -- a leirt mód szerint nekünk sikerült. **Kerekes P.** Eperjes. A kért könyveket megkaptam-e? Mi intézkedtünk, hogy elküldjük. Bekötési táblánk van még vagy három darab. Egy darab postai elküldéssel 50 kr. Mult évfolyamunkból is van még 10 példányunk, egy kötött példány 2 frt 50 kr. fűzött 2 forint. **Junk K.** Szatmár. Köszönet. Az Önképzőköri tudósítás a minap kiszorult. Majd máskor helyre hozzuk. **Kovács Aladár.** Bpest. «A lant és kard hőse»-ről előre tudtuk, hogy meg fogja nyerni olvasóink tetszését. Ez a kis regény még sehol sem jelent meg, a szerző a Tanulók Lapja számára írta. **Botond.** Egyik versét itt közöljük:

Az elektromosság jaj de bő a légben, —
Elállott az égés rózsám tüdejében,
Fekete szénne lesz koporsóba zárva,
Aluminiumból koszorút reája!

Fáklyás zene hangzik szomorun utána,
Megered a könycsont minden koponyába,
Minden ideg súlyos rabigába görbed,
Képzeteim róla küszöb felé törnek. stb.

Ha önnél t. barátunk, ez is költeszet, s ha ezek után továbbra is annyit képzel magáról, s ha ezek a legjobb versei, melyekről azt mondja, hogy «ha még ezek sem válnak be, akkor velünk szemben teljesen elnémul» — akkor, kérjük az emberiség jóvolta s a saját reputációja érdekében, nemuljon el mielőbb. Azt írja, hogy szomorú lenne, ha biztatásra szorulna. No, mi többé nem is biztatjuk a versírásra! **Krausz A.** Sz.-Fehérvár. Dolgozatai beváltak, szívesen látjuk bármikor, csak arra kérjük, hogy a lapnak csak egyik felére írjon.

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

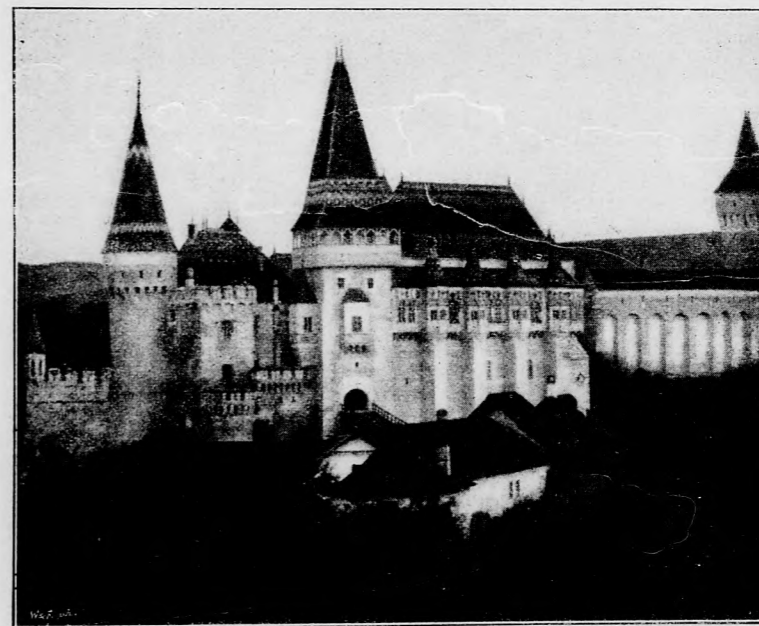
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:		SZERKESZTŐSÉG:	
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL		Budapest, IX., Lónyai-utca 9.	
Fél évre	2 frt.	főgymnasiumi tanár.		KIADÓHIVATAL:	
Negyed évre	1 frt.	Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.		Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.	
Megjelenik minden vasárnap.				HIRDETÉSEK felvételnek és jutányosan számíttatnak.	

VAJDA-HUNYAD.

Magyarország egyik legszebb lovagvárának képét adjuk. A vár délfranciaországi mesterek remeke s bár stílyje nem egyöntetű, mégis számos kisebb-nagyobb bástyája és tornyai, gót

nyat vont és új tornyokat rakatott. Zólyomi Dávid építtette az u. n. Nebojsza tornyot. Mátyás halála után Corvin Jánoséba, de később a Török-család birtokába került, s Török István-

stíli faragásu erkélyei, ablakai festői benyomást tesznek. Hunyadi János 1452-ben csak a Zalasd vize fölött levő gót stíli főépületet emeltette, melynek fő része a két sor márványoszloppal elosztott lovagterem, padlatában a Hunyadi, Szilágyi és az ország czimerével. Mátyás 1480-ban a hídfőnél keresztzárnyal töltötte meg, Bethlen Gábor a kápolna beépítésével új szár-

tól a Bethlenek szereztek meg, 1599-ben Mihály oláh vajda felégette, később kincstári birtok lett s az maradt a mai napig, de fentartásáról nem gondoskodtak. 1854-ben leégett. 1867-ben a magyar kormány Schulek Ferenczet, utána Steindl Imrét bizta meg restaurálásával, mely nagy arányokban folyik, de még most sincs befejezve.